

Brüssel, 27. veebruar 2025
(OR. en)

6601/25

ENER 40
FISC 41
ECOFIN 218
ENV 105

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	27. veebruar 2025
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2025) 79 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Taskukohase energia tegevuskava Energialiidu tõelise väärtuse ära kasutamine taskukohase tõhusalt toodetud puhta energia tagamiseks kõikidele eurooplastele

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2025) 79 final.

Lisatud: COM(2025) 79 final

Brüssel, 26.2.2025
COM(2025) 79 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

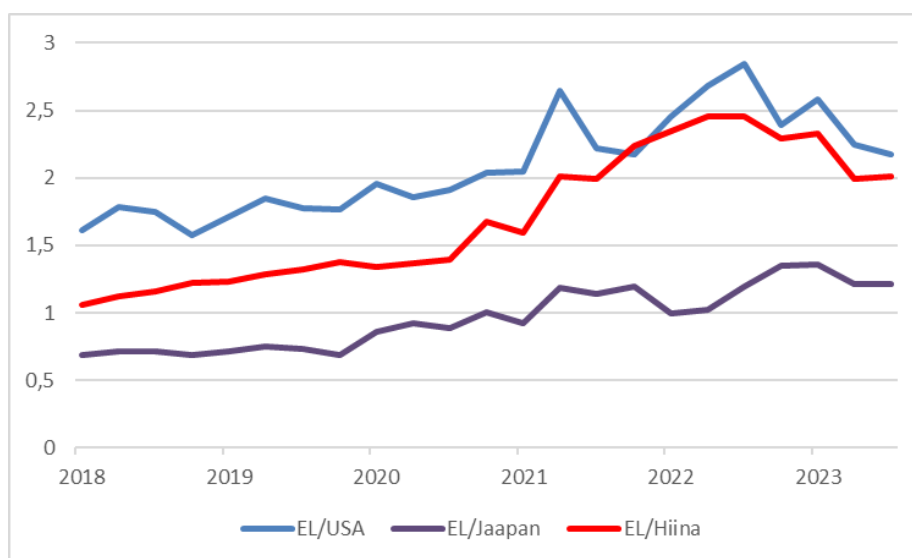
Taskukohase energia tegevuskava

**Energialiidu tõelise väärtuse ärakasutamine taskukohase tõhusalt toodetud puhta
energia tagamiseks kõikidele eurooplastele**

1. SISSEJUHATUS

Energiaturg toidab majandust, toetab ühiskonda ja ühendab kogukondi. Üheskoos oleme ehitanud vastupidavad võrgud, lahutanud majanduskasvu kasvuhoonegaaside heitest, suurendanud sõltumatust ja võtnud juhtrolli üleilmses energiasüsteemi ümberkujundamises. EL tuli hiljutise energiakriisiga toime tänu puhta energia kiirele kasutuselevõtule, tarnete mitmekesistamisele, liidu julgeoleku jaoks ülitähtsate energiaühenduste olemasolule ja liikmesriikide vahelisele solidaarsusele.

Siiski on **selgelt vaja meie energialiitu kiiresti tugevdada**. Suured energiakulud kahjustavad ELi **kodanikke**: energiaostuvõimetust mõjutab enam kui 46 miljonit eurooplast, avaldades ebaproportsionaalselt suurt mõju haavatavatele rühmadele.¹ **Tööstuses** on elektri jaehinnad peaaegu kahekordistunud: keskmise suurusega tööstustarbija jaoks olid need 2023. aastal 2014.–2020. aasta keskmisest 97 % kõrgemad.² **Energiahindade erinevus** ELi ja meie peamiste konkurentide vahel kasvab³ ning sellega kaasneb oht, et uute investeeringute puhul eelistatakse riike väljaspool Euroopat ja olemasolevad tööstusharud kolivad mujale, see aga võib viia ELi majandust ja vastupanuvõimet kasvavate ning kvaliteetseid töökohti loovate kriitilise tähtsusega tööstusharude kokkukuivamiseni.⁴ Praegune olukord kahjustab ELi **üleilmselt positsiooni ja konkurentsivõimet**.⁵

Joonis 1. Tööstuses tarbitava elektri jaehindade suhtarvud üleilmsel turul (*Euroopa Komisjoni hinnang*)
(Suhtarv üle 1 tähendab, et ELi hinnad on kõrgemad kui vastava kolmanda riigi hinnad.)

¹ Eurostati andmebaas (*andmekood veebisaidil: ilc_mdes01*).

² Aruanne „[Study on energy prices and costs – evaluating impacts on households and industry – 2024 edition](#)“ („Energiahindade ja -kulude uuring – kodumajapidamistele ja tööstusele avalduva mõju hindamine – 2024. aasta väljaanne“); Trinomics, 2025.

³ Vt joonis 1. ELi elektri jaehinnad tööstustarbijate jaoks olid 2024. aasta teises kvartalis 2,2 korda kõrgemad kui USAs, kaks korda kõrgemad kui Hiinas ja 1,2 korda kõrgemad kui Jaapanis (ajalooliselt on need olnud sealsetest hindadest madalamad).

⁴ 2023. aastal ulatus töökohtade arv ELi taastuvenergiasektoris ligikaudu 1,8 miljonini. „[Renewable energy and jobs: Annual review 2024](#)“ („Taastuvenergia ja töökohad: 2024. aasta ülevaade“); Rahvusvaheline Taastuvenergia Agentuur (IRENA) koostöös Rahvusvahelise Tööorganisatsiooniga (ILO), 2024.

⁵ „[The future of European competitiveness: Part B](#)“ („Euroopa konkurentsivõime tulevik: B osa“), joonis 2; Mario Draghi, september 2024. Jaehindade erinevuse suurenemine ELis: väärtusest alla 100 EUR/MWh (PT, FI, SE) väärtuseni üle 250 EUR/MWh (CY, HU, NL).

Seepärast käivitab komisjon kaugeleulatuva programmi, et toetada meie kodanikke, ettevõtjaid ja tööstust, hoogustades majanduskasvu ja investeringuid ning edendades jõupingutusi CO₂ heite vähendamiseks.

Järgmise viie aasta jooksul tehtavas töös juhindutakse **ELi konkurentsivõime kompassist**⁶, et elavdada majanduse dünaamilisust Euroopas. Selle töö keskne osa on **puhta tööstuse kokkulepe, meie majanduskasvu ja jõukuse strateegia, milles kliimameetmed ja konkurentsivõime moodustavad ühtse terviku**. Puhta tööstuse kokkulepet toetavas **taskukohase energia tegevuskavas** keskendutakse kodanike, ettevõtjate, tööstuse ja kogukondade energiakulude vähendamisele kõikjal ELis ning seejuures võetakse arvesse kõikide inimeste, sealhulgas haavatavate rühmade vajadusi.

Selle tegevuskavaga **vähendatakse kiiresti energiaarveid** ning samal ajal **kiirendatakse hädavajalike säästlikkusele suunatud struktuurireformide rakendamist ja tugevdatakse energiasüsteeme**, et leevendada tulevase **hinnašokke**. Taskukohase energia tagamiseks võetava vastava **kaheksa meetmega**, millesse on täielikult kaasatud nii liikmesriigid kui ka kõik asjaomased sidusrühmad, vähendatakse energiakulusid ja aidatakse välja kujundada tõeline **energialiit**, mis tagab konkurentsivõime, turvalisuse, CO₂ heite vähendamise ja õiglase ülemineku, et lõpptarbijad saaksid odavamast energiast kasu.

2. MIS SUURENDAB ENERGIAKULUSID ELIS?

Energiaarvete kujunemisel mängib rolli **mitu tegurit**: üldise tarbimistasemega seotud energiavarustuskulud, võrgukulud ning aktsiisid ja maksud. Energiavarustuskulud sõltuvad omakorda hulgihindadest, mille kujunemist mõjutavad mitmesugused tegurid, näiteks pakkumis- ja nõudlustingimused, energiaallikate jaotus, võrkudevahelised ühendused, konkurents, ilm, geopoliitiline olukord ning tarnijate vaheline jaemüügikonkurents. Nende tegurite varal saab seletada ELi energiasüsteemi **struktuurseid probleeme**.

Esiteks põhjustab Euroopa sõltuvus **imporditud fossiilkütustest** energiahindade kõikumist ja suuremaid tarnekulusid ning muudab ELi nii välissurve kui ka üleilmse turu ebakindluse korral haavatavamaks. Ehkki maagaasinõudlus vähenes ajavahemikul 2022. aasta augustist kuni 2024. aasta maini 18 %⁷, mõjutavad ELi jätkuvalt üleilmsed fossiilkütusehindade kõikumised, kuna liidu maagaasinõudlus rahuldatakse 90 % ulatuses impordiga⁸. Ülemäärase tarnesõltuvuse tagajärjed olid hiljutise energiakriisi ajal ilmsed. Asjaolu, et Venemaa kasutas gaasiekspordi relvana, tõi kaasa tarnete ebakindluse ja järsud hinnatõusud. Aastal 2022 **jõudis fossiilsete energiakandjate impordi maht ELis 604 miljardi euroni**, kusjuures 2020. aastal oli see 163 miljardi euro juures ajalooliselt väikseim.⁹ Kuna märkimisväärse osa (28,9 %) ELi keskmises elektrienergiaallikate jaotuses moodustavad endiselt fossiilkütused¹⁰ ja transpordis kasutatakse peamiselt naftatooteid, on fossiilkütuste importimise kuludel **oluline mõju tarbijate energiaarvetele** (vt joonis 2).

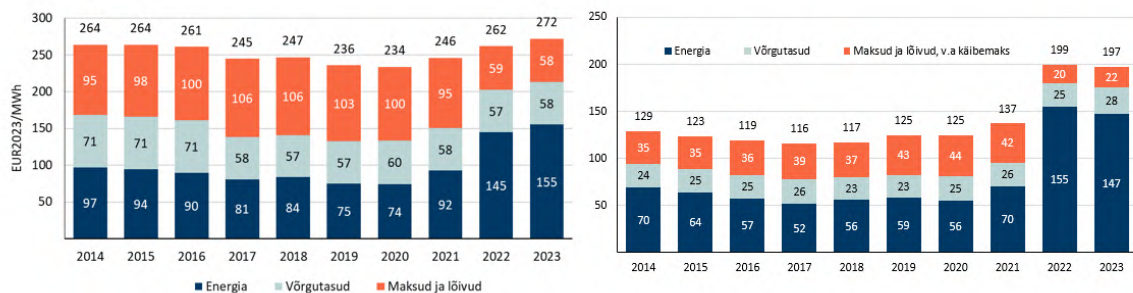
⁶ [ELi konkurentsivõime kompass](#) (COM(2025) 30 final).

⁷ [Euroopa 2040. aasta kliimaeesmärgi käsitlev mõjuhindamisaruanne](#) (SWD(2024) 63 final, 8. lisa (3. osa), punkt 1.2.3).

⁸ [Eurostati maagaasistatistika](#). 2024. aastal importis Euroopa 273 miljardit kuupmeetrit, 2022. aastal 334 miljardit kuupmeetrit.

⁹ [Aruanne energiahindade ja -kulude kohta Euroopas](#) (COM(2024) 136 final); Euroopa Komisjon, märts 2024.

¹⁰ „[European Electricity Review 2025](#)“ („Euroopa 2025. aasta elektriülevaade“); EMBER, jaanuar 2025.

Joonis 2. ELi elektriarved kodumajapidamistele (DD-tarbimisvahemik; vasakul) ja tööstustarbijatele (ID-tarbimisvahemik; paremal) 2023. aasta reaalhindades¹¹

Teiseks mõjutavad energiaarveid ka **ebatõhusus ja elektrisüsteemi ebatäielik lõimitus**. Euroopal on kogu maailmas kõige lõimitum võrk, kuid **ühenduste, võrgutaristu, energiasüsteemi lõimimise ja süsteemi paindlikkuse** osas on vaja saavutada veelgi rohkem, et edendada odavamate ja puhtamate energiaallikate kasutuselevõttu. Edasiminekut takistavad ka pikad loamenetlused puhta energia projektide ja võrguprojektide puhul. Praeguste hinnangute kohaselt jääb 2030. aastaks rahuldamata umbes pool ELi vajadusest uue piiriülesele kättesaadava elektrivõimsuse järele¹², see aga takistab meie energiaturu täielikku lõimimist.

Võrgutasude ning maksude ja lõivudega kaetavate **süsteemikulude suurenemine** tõstab elektrihindu veelgi ning need kulud moodustavad elektriarvest olulise osa, mis võib jätkuvalt suurened, kuna meie võrgud vajavad lähiaastatel märkimisväärsed investeeringuid.

3. TÕELISE ENERGIALIIDU VÄLJAKUJUNDAMINE TASKUKOHASEMA ENERGIA PAKKUMISEKS

ELi energiapoliitika teelahkmed

Energeetika on meie liidu alustala ja liikumapanev jõud. Ent olgugi et me oleme rajanud tugevate ühendustega energiaturu, ei ole meil veel **tõelist energialiitu**. Oleme jõudnud Euroopa Liidu jaoks kriitilise tähtsusega pöördepunkti. **Meie ees seisvad probleemid on selged ja pakilised**. Meie energiakulud on endiselt suhteliselt suured, **mistõttu meid ohustab realselt tööstuse allakäik** ja meie majandus on suures ohus.

Tegevusetuse hind on suurem kui tegutsemise hind. CO₂ heite vähendamisega poolele teele jäämine koormab meie majandust ja vähendab tööstuse suutlikkust. Näiteks läks 2023. aastal taastuvenergia kasutamise piiramine ainuüksi Saksamaal maksma üle 3 miljardi euro ning tarbijad ja ettevõtjad jäid selle odava energia tootmisest saadavast kasust ilma. Kuna elektrisüsteem muutub üha keerukamaks, siis suurenevad ka kulud: võrgu ülekoormuse ohjamise kulud, mis tulenevad peamiselt koormuse ümberjaotamisest, saavutasid 2022. aastal tippnivea 5,2 miljardit eurot¹³ ja võivad 2030. aastaks suurened 26 miljardi euron¹⁴. Kõige

¹¹ Eurostat, [nrg_pc_204_c](#) ja [nrg_pc_205_c](#), 17. veebruar 2025.

¹² „[Electricity Infrastructure Monitoring Report 2024](#)“ („Elektritaristu 2024. aasta seirearuanne“); Energeetikasektori Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (ACER), detsember 2024.

¹³ Võrgutariifid võivad ajapikku märkimisväärselt tõusta ja olla 2050. aastal 60 % suuremad kui 2022. aastal. „[Transmission capacities for cross-zonal trade of electricity and congestion management](#)“ („Ülekandevõimsus piirkondadevaheliseks elektriubanduseks ja ülekoormuse juhtimiseks“); ACER, juuli 2024.

tõhusam viis neid kulusid hallata on ühiste strateegiliste Euroopa investeeringute kaudu, mille puhul tagatakse tehnoloogianeutraalsus.

Puhtale energiale ülemineku lõpule viimata jätmise kulusid suurendavad **kulud, mis tulenevad sellest, et ei kasutata täielikult ära meie ühtset turgu** ja selle võimalusi hindade alandamiseks. Näiteks kogeti Kagu-Euroopas eelmisel suvel öhtutundidel järske hinnatõuse, mille puhul keskmine hind küündis üle 250 EUR/MWh ja mis olid muu hulgas tingitud piiriüleselt kättesaadava võimsuse puudumisest ja ebapiisavast paindlikkusest, mida oleks võinud leevendada paremini ühendatud energiasüsteem.

Puhta tööstuse kokkuleppe toetamine tugeva energialiidu kaudu

Probleemid on selged, kuid samuti on selge meie energialiidu roll nende lahendamisel. Energiakriisiga sai ilmseks, kus **meil tuleb jätkata oma taristu tugevdamist ja ELi energiaturu tihedamat lõimimist.**

Oleme juba astunud olulisi samme. Kavaga „REPowerEU“ oleme muutnud oma energiasüsteemi vastupidavamaks, suurendades energiatõhusust, edendades puhtast tootmist ja mitmekesistades oma tarneid. Edusammud on ilmsed. Uute paigaldatud tuule- ja päikeseenergiasüsteemide tootmisvõimsus jõudis 2024. aastal rekordilisele tasemele 78 GW ning soojustampade müük ulatus nii 2022. kui ka 2023. aastal 3 miljoni ühikuni. Taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri osakaal ELis oli 2024. aastal 48 % ehk kõigi aegade suurim: 2023. aastal oli see veel 45 % ja 2022. aastal 41 %. **Meie jõupingutused on end ära tasunud:** alates 2023. aasta kevadest on gaasihinnad märkimisväärselt langenud. Lähinädalatel annab komisjon ühtlasi täiendava tõe kava „REPowerEU“ täieulatuslikuks rakendamiseks, et lõpetada täielikult energiaimport Venemaalt. Püsivate pikaajaliste lahendusteni jõudmiseks ei tohi me siiski tagasi tõmbuda, vaid peame jätkama edasiliikumist. Peame lõpuks jõudma tõelise energialiiduni **kolme peamise võimaldi** toel.

Esiteks on meil vaja **täielikult lõimitud energiaturgu**, mida toetavad **ühendatud ja digitaliseeritud võrk** ning sidus **regulatiiv- ja juhtimiskord**. Energia siseturg ja Euroopa elektriturude lõimitus toovad tarbijatele juba praegu igal aastal kasu umbes 34 miljardi euro väärtuses.¹⁵ **Edasine lõimimine võib suurendada seda kasu 2030. aastaks kuni 40–43 miljardi euron** aastaks.¹⁶ Meil on vaja elektrivõrku väga ulatuslikult uuendada ja seda tuleks teha kõige kulutõhusamal viisil: võrgu tõhustamise tehnoloogia laialdasema kasutuselevõtuga ja süsteemi paindliku kasutamisega saaks võrgu tavapärase laiendamise kuludelt säästa kuni 35 %. Piirkondlik koostöö kõikjal Euroopas, mille aluseks on parem omavaheline ühendatus ja tihedam koordineerimine¹⁷, võib vähendada paindlikkust suurendavate investeeringute vajadust kuni 20 %.¹⁸

¹⁴ „[Redispatch and Congestion Management](#)“ („Koormuse ümberjaotamine ja ülekoormuse juhtimine“); Teadusuuringute Ühiskeskus, mai 2024.

¹⁵ „[ACER's Final Assessment of the EU Wholesale Electricity Market Design](#)“ („ACERi lõpphinnang ELi elektriturgete hulgiüldturust korraldusele“); ACER, aprill 2022.

¹⁶ „[Integrating the EU Energy Market to Foster Growth and Resilience](#)“ („ELi energiaturu lõimimine majanduskasvu ja vastupanuvõime toetamiseks“); IMF, jaanuar 2025; „[Realising the benefits of European market integration](#)“ („Euroopa turu lõimimise eeliste realiseerimine“); Baker *et al.*, 2018; „Benefits of an integrated European energy market“ („Euroopa lõimitud energiaturu eelised“); Booz *et al.*, 2013.

¹⁷ „Redispatch and Congestion Management“; Teadusuuringute Ühiskeskus, mai 2024.

¹⁸ „[Power System Flexibility in the Penta region](#)“ („Energiasüsteemi paindlikkus Penta piirkonnas“); Trinomics ja Artelys, märts 2023.

Teiseks vajame **vähese CO₂ heitega energiasüsteemi**, mis eeldab **puhta energia kasutuselevõtu ja elektrifitseerimise** märkimisväärset kasvu ning mille keskmes on **energiatõhusus**. Maailm liigub puhta energia suunas kiiremini kui kunagi varem. Üleilmsed kulutused puhtale energiale ulatusid eelmisel aastal enneolematu 1,9 triljoni euroni. Iga fossiilkütustesse investeeritud euro kohta investeeritakse kaks eurot taastuvenergiasse. Tagame CO₂ heite vähendamise, sest see ei tähenda üksnes puhast energiat, vaid ka kvaliteetseid töökohti, majanduskasvu ja energiajulgeolekut. Peale selle kaitseks Euroopa energiasüsteemis fossiilkütuste osakaalu vähendamine tarbijaid turu volatiilsuse eest.

Kolmandaks on meil tulenevalt sellest, et osa Euroopa energiatarbimisest langeb endiselt maagaasi arvele, vaja **läbipaistvat ja konkurentsivõimelisemat hästi toimivat gaasiturgu**, ehkki samal ajal tuleb jätkata jõupingutusi mitmekesisuse suurendamiseks ja nõudluse vähendamiseks. ELi mõjutab jätkuvalt rahvusvaheliste gaasihindade kõikumine. Peame tagama, et gaasiga kaubeldakse õiglastel tingimustel, ning lõikama kasu oma kollektiivsest tugevusest. Näiteks on nõudluse koondamise mehhanismiga hõlmatud maht kasvanud alates 2023. aastast 42 miljardi kuupmeetri, mis moodustab 13 % ELi gaasitarbimisest sel perioodil.

Lühidalt öeldes **saame muuta energia taskukohaseks vaid siis, kui kiirendame investeeringuid** puhtasse energiasse ja taristusse, tagame elektrifitseerimise järsu kiirendamise, suurendame energiatõhusust ning muudame gaasiturud läbipaistvaks ja õiglasteks. Seepärast **vajab Euroopa seda tegevuskava**, et astuda kiirelt ja kindlalt samme, mis võimaldavad vähendada kohe energiakulusid, tagada energiasüsteemi tulevikukindlus, meelitada ligi investeeringuid ja tagada eesmärkide täitmine. Sellega seoses võib ettevõtjatel olla abi õigusraamistiku ühtlustamisest ja halduskoormuse vähendamisest eesmärgiga tagada puhaste tehnoloogialahenduste kasutuselevõtul nähtavus ja lihtsus. Euroopa juhtide kooskõlastatud tegevus ja nende kaasamine kõrgeimal poliitilisel tasandil on selle pöördelise tegevuskava elluviimiseks hädavajalik.

Ilma energiasüsteemi ümberkujundamiseta maksaks fossiilkütuste import ELi 2025. aastal 45 miljardit eurot rohkem kui 2019. aastal – see on hinnanguliselt **0,25 % liidu SKPst**.

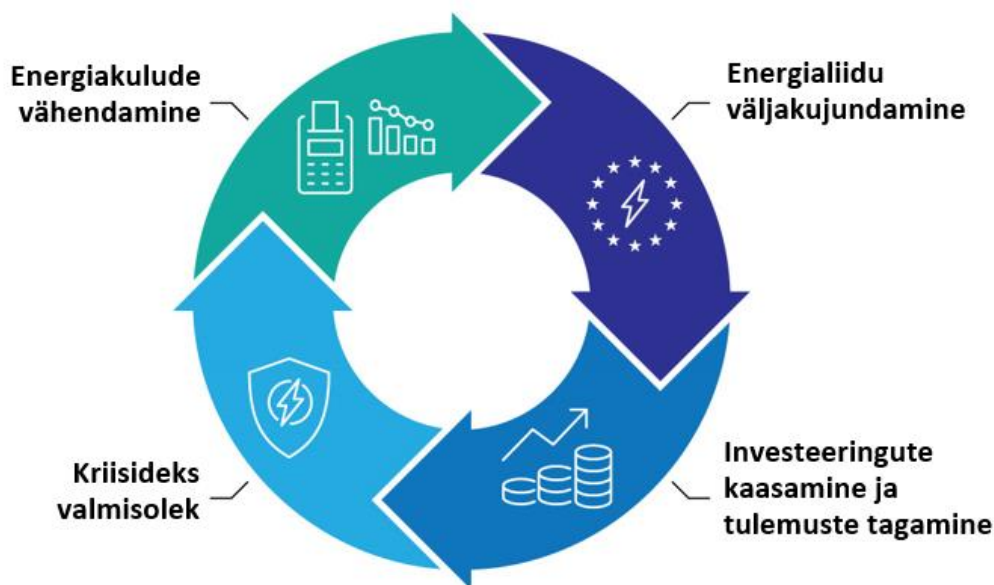
Kõnealuse tegevuskava rakendamine võimaldab **ELil puhtale energiale üleminekust kiiresti kasu saada**. See tähendab fossiilkütuste ELi importimiseks kuluva summa iga-aastasest vähenemist ning **130 miljardi euro suurust aastasäästu aastaks 2030** – selline sääst moodustab **2030. aasta SKPst hinnanguliselt 0,65 %**.¹⁹ Fossiilkütuste kasutamise vähendamisest tulenev kokkuhoid saavutatakse üldjoontes **kolmel viisil**: i) suurendatakse **elektrifitseerimist ja energiatõhusust**, mis toob kaasa summaarse fossiilkütusenõudluse vähenemise (25 %), ii) elektritootmisega seotud **püsiv fossiilkütusenõudlus asendatakse** nõudlusega puhta energia järele (50 %) ning nende tegevuste toetamiseks tagatakse iii) **elektrivõrgu piisav võimsus, nutika elektrivõrgutaristu olemasolu ja energiasüsteemi paindlikkus** (25 %). **Kokkuhoid** fossiilkütuste ELi importimise kuludelt **suureneb** aasta-aastalt, kuni jõuab **2040. aastaks 260 miljardi euroni**.²⁰

¹⁹ 2025. aastal saavutatav hinnanguline sääst lähtuvalt 2019. aasta impordimahtudest ja fossiilkütuste 2024. aasta hetkehindadest. Kui võtta aluseks 2022. aasta (kõrgemad) hinnad, suureneks aastane kokkuhoid 140 miljardilt eurolt 2025. aastal (umbes 0,75 % SKPst) 340 miljardi euroni 2030. aastal (1,75 % prognoositud SKPst) ja kuni 600 miljardi euroni 2040. aastal (2,7 % prognoositud SKPst).

²⁰ 1,2 % ELi hinnangulisest SKPst. 2040. aasta säästu arvutamisel on eeldatud, et kasvuhoonegaaside heitkogused on 2040. aastaks vähenenud 90 %.

4. TASKUKOHASE ENERGIA TEGEVUSKAVA KÕIKIDELE EUROOPLASTELE

Selle tegevuskava kohaselt peaksid Euroopa Komisjon, Euroopa Parlament, liikmesriigid ja tööstussektor koheselt võtma kooskõlastatud meetmeid selleks, et: i) vähendada energiakulusid kõikide jaoks; ii) viia lõpule energialiidu väljakujundamine; iii) kaasata investeeringuid ning iv) olla valmis võimalikeks energiakriisideks. Enamik meetmeid võetakse 2025. aasta jooksul, kusjuures keskendutakse meetmetele, mis pakuvad energiatarbijatele kohest leevendust.

Joonis 3. Taskukohase energia tegevuskava neli sammast

I samm: energiakulude vähendamine

Arvesummade vähendamiseks tuleb tegeleda arvete kolme kulukomponendiga: võrgu- ja süsteemikulude, maksude ja tarnekuludega. Kuna elektrienergiaallikate jaotuses on oluline osa maagaasil, aitab turupõhiseid hindu pakkuvate gaasiturude hea toimimise tagamine samuti vähendada nii gaasi- kui ka elektriarveid. Peale selle vähendavad tarbijatele vajaliku ostetava elektrienergia kogust energiatõhusus ja säästlik kasutamine.

1. meede: elektriarvete taskukohasemaks muutmine

Liikmesriikidel on juba praegu võimalik elektriarveid vähendada. See nõuab koheseid meetmeid ja kaugemaleulatuvaid eesmärke, eelkõige võrgutasude ja maksustamise valdkonnas.

a) Võrgutasud

Võrgutasudega rahastatakse elektrivõrkude füüsilist uuendamist ja süsteemi käitamist. Elektrivõrgu moderniseerimisse ja laiendamisse tehtavateks investeeringuteks on vaja märkimisväärselt kapitali. See on hädavajalik, et hõlbustada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu ja elektrifitseerimist ning rahuldada tööstussektori ja ettevõtjate kasvavat

nõudlust. Samal ajal **suurenevad energiasüsteemi käitamise kulud**.²¹ Võrgutasud, millega luuakse stiimul süsteemi tõhususe suurendamiseks ja odavama puhta elektri kasutamiseks, võivad kiiresti vähendada kogu süsteemi käitamise kulusid, näiteks selle kaudu, et vähenevad koormuse ümberjaotamise kulud ja vajadus, samuti tippkoormus ja seega võrku investeerimise vajadus, ning lõppkokkuvõttes viib see energiaarve võrgutasude komponendi vähenemiseni võrreldes praeguse olukorraga.

Vajalike investeeringute mahust tulenevalt võib nende ajaline jaotamine aidata tagada, et kulud jäävad tarbijate jaoks mõõdukaks. See on eriti oluline siis, kui investeeringute puhul ei ole teada, milline on elektrifitseerimisest tingitud tulevane elektrinõudluse kasv, kuna kõikide selliste investeeringute katteks praegustelt kasutajatelt tasu võtmine võib ebaõiglaselt koormata loodavate võimaluste esimesi kasutajaid ning seeläbi aeglustada elektrifitseerimist.²²

Mis	Tõhusamad võrgutasud energiasüsteemi kulude vähendamiseks
Kuidas	Komisjon teeb järgmist: - töötab välja võrgutasu tariifide arvestamise metoodika, millega luuakse stiimul paindlikkuse kasutamiseks ja elektrifitseerimisse investeerimiseks ning samal ajal säilitatakse elektrivõrku investeerimise stiimul ja tagatakse võrdsed tingimused. See võimaldab võrgukasutajatel oma energiakasutust kohandada või tarbida rohkem energiat kohtades, kus on kättesaadavad kõige odavamad energiaallikad, ja aegadel, mil see on kogu süsteemi jaoks kõige kulutõhusam; - esitab vajaduse korral seadusandliku ettepaneku, et muuta see õiguslikult siduvaks; - esitab selgitavad suunised selle kohta, kuidas liikmesriigid saaksid konkreetsete juhtumite puhul vajaduse korral kasutada riigiabi eeskirjadest ja konkurentsioigusest kinni pidades võrgutasude vähendamiseks oma avaliku sektori eelarvet, et katta lisakulud, mis tulenevad CO₂ heite kiirema vähendamise ja turu kiirema loimimise meetmetest, eelkõige sellistest meetmetest, mis on seotud näiteks võrkudevaheliste ühenduste, võrgu olulise ajakohastamise või avamerevõrgu ühendamise taristuga. Näiteks saab riigieelarve toel võimaldada võrguinvestoritele kiiremat amortisatsiooni ning hoida samal ajal ära järske hinnatõuse tarbijate jaoks; - esitab süsteemihaldurite, reguleerivate asutuste ja liikmesriikide täiendavaks toetamiseks suunised elektrivõrkudesse tehtavate ennetavate investeeringute kohta, mille puhul on tagatud taskukohasus tarbijatele.

²¹ Ajavahemikul 2020–2022 suurenesid koormuse ümberjaotamise kulud peaaegu kaks korda 4,2 miljardi euroni, vahetuskaua tegemine kahekordistus 0,8 miljardi euroni ja muud kulud vähenesid 0,2 miljardi euroni. Ülekoormuse juhtimise kulud sõltuvad süsteemi toimimise tõhususest ja elektrivarustuse kuludest, mis olid 2022. aastal energiakriisi tõttu eriti suured. „Electricity infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“ („Elektritaristu arendamine konkurentsivõimelise ja kestliku energiasüsteemi toetamiseks“); ACER, detsember 2024.

²² Kui selliseid meetmeid kohaldatakse loomulike või seaduslike monopolide suhtes, ei kujuta need endast tõenäoliselt riigiabi ja võivad olla kooskõlas kuludist kajastavate võrgutariifide kehtestamise põhimõtetega. Vt riigiabi mõistet käsitleva komisjoni teatise punktid 188 ja 211 ning kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suuniste punktid 373–375. Saksamaa vesiniku magistraalvõrgu puhul leidis komisjon, et selline meede on lubatav riigiabi (juhtumit SA.113565 käsitlev komisjoni otsus C(2024) 4366 final).

Millal	2025. aasta II kvartal
Mõju	Paindlikkus vähendab nii tippkoormust kui ka energiasüsteemi kulusid ja uute võrguinvesteeringute koguvajadust . See võimaldab ära hoida võrguhalduskulude kontrollimatut suurenemist, mille tulemusena need ulatuksid muidu 2030. aastaks 26 miljardi euron, ning vähendada võrgutasusid, mida tarbijad maksavad elektriarve osana.

b) Maksud ja lõivud

Kõrged elektrimaksud suurendavad arveid ning praegune maksustamisstruktuur ei suuna loobuma fossiilkütuste kasutamisest elektri kasuks, see aga aeglustab elektrifitseerimist ja vähendab nõudlust odava omamaise elektri järele. Kaks peamist elektrienergialt võetavat maksu on käibemaks ja energiamaks ning neile lisanduvad muud riiklikud maksud. Energia maksustamise direktiivis²³ on sätestatud elektrienergia minimaalsed maksustamistasemed (aktsiisimäärad), mis võimaldavad liikmesriikidel juhul, kui see on õiguspäraselt võimalik, alandada maksumäära energiamahukate tööstustarbijate ja kodumajapidamiste jaoks ning taastuvast energiaallikast toodetud elektri puhul kõikide tööstusharude jaoks nullini.

Maksude alandamine **osutus väga tõhusaks energiaarvete vähendamise viisiks** energiakriisi ajal, mil liikmesriigid vähendasid käibemaksu ja energiamakse ning rakendasid haavatavate rühmade puhul tulu ülekandmist.²⁴ Näiteks vähendati Prantsusmaal elektritarbimismaksu tasemelt 22,5 EUR/MWh tasemeni 0,6 EUR/MWh.²⁵ Selline toetus peaks olema tulemuslikuks eesmärgini jõudmiseks sihipärane ning võimaldama samal ajal minimeerida eelarvekulusid.²⁶

Mis	Elektri madalamalt maksustamine ja energiaga mitteseotud kulukomponentide väljajätmine arvetelt
Kuidas	Nõukogu peaks viima lõpule energia maksustamise direktiivi läbivaatamise , mis on kavas alates 2021. aastast ja mille eesmärk on: i) viia energiatoodete maksustamine kooskõlla ELi energia- ja kliimapoliitikaga; ii) edendada puhtaid tehnoloogialahendusi ning iii) kaotada aegunud maksuvabastused ja vähendatud maksumäärad, mis praegu soodustavad fossiilkütuste kasutamist. Komisjon on valmis jätkuvalt toetama selle vastuvõtmist. Komisjon tuleb meelde, et liikmesriigid võivad i) vähendada elektriarvel olevaid riiklikke makse ja lõive energia maksustamise direktiivis ettevõtjate jaoks sätestatud minimaalse aktsiisimäärani 0,5 EUR/MWh ²⁷ ; ii) kohaldada väiksemat

²³ Nõukogu direktiiv 2003/96/EÜ ühenduse raamistiku kohta energiatoodete ja elektrienergia maksustamiseks.

²⁴ [Energialiidu olukorda käsitlev aruanne](#), [ELi suunised energiaostuvõimetuse kohta](#) ja [komisjoni talituste töödokument, mis on lisatud 2023. aasta soovitusel energiaostuvõimetuse kohta](#); Euroopa Komisjon, 2023. „National fiscal policy responses to the energy crisis“ („Riikide eelarvepoliitilised meetmed energiakriisile reageerimiseks“); Bruegel, juuni 2023.

²⁵ „Recommendations for future-proof electricity market design in Europe in light of the 2021-23 energy crisis“ („Soovitused tulevikukindla elektrituru korralduse kohta Euroopas lähtuvalt 2021.–2023. aasta energiakriisist“); Pollitt *et al.*, 2024.

²⁶ Komisjoni teatises „[Eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks](#)“ (COM(2023) 141 final) soovitatakse liikmesriikidel kohaldada oma meetmeid varasemast palju sihipärasemalt, et hoida laustoetamisest ja kaitsta üksnes neid, kes seda vajavad, nimelt haavatavaid leibkondi ja ettevõtjaid.

²⁷ [Energia maksustamise direktiivis 2003/96/EÜ](#) on sätestatud minimaalsed aktsiisimäärad, mida liikmesriigid peavad kohaldama energiatoodete, sealhulgas elektrienergia puhul.

	käibemaksumäära, mida on käibemaksudirektiivi ja seda muutva nõukogu direktiiviga lubatud vähendada miinimummäärani 5 %²⁸; iii) kaotada lõivud, mis ei ole seotud energiaga²⁹, ning iv) suunata lõivud, millega rahastatakse energiapoliitikat, üldelarvesse³⁰. Lähtuvalt energia maksustamise direktiivist, mis võimaldab vähendada kodumajapidamistes ja energiamahukates tööstusharudes tarbitava energia puhul makse nullini, esitab komisjon liikmesriikidele soovitus selle kohta, kuidas sellist paindlikkust ära kasutada ja tagada, et meie pikaajaliste CO₂ heite vähendamise eesmärkide suunas liikumisel maksustatakse elektrit kõikides sektorites vähem kui muid energiaallikaid.
Millal	Alates hetkest, mil energia maksustamise direktiiv muudetud kujul vastu võetakse. Komisjon esitab täiendavad soovitusel 2025. aasta IV kvartalis.
Mõju	Energiaarvete kohene vähenemine, mille puhul maksude osa võib 2022.–2023. aasta maksuvähenduste kogemustest lähtuvalt väheneda vähemalt poole võrra (eurodes megavatt-tunni kohta) (vt joonis 2). Elektrifitseerimise kiirenemine maksusoodustuste tulemusena ja fossiilkütustest sõltuvuse vähenemine.

c) Tarnekulude vähendamine jaemüügikonkurentsi suurendamise teel

Praegu on 73 protsendil ELi leibkondadest ning märkimisväärsel osal väikestest ja keskmise suurusega ettevõtjatest püsihinnaga elektrilepingud³¹. Paljud neist saaksid vähendada oma elektriarveid, valides konkurentsivõimelisema tarnija või nihutades tarbimist madalama hinnaga aegadele, kuid neid takistavad endiselt turutõkked. Erilist tähelepanu vajavad haavatavad tarbijad. Taskukohasuse meetmete puhul tuleks arvesse võtta väiksema sissetulekuga leibkondade erivajadusi, sealhulgas võimaldada paindlikke arvetingimusi, millega ennetatakse majanduslikult ebasoodsas olukorras olevate rühmade lahtiühendamist. Samuti tuleb tugevdada energiakogukondi, et võimaldada kohalikel kogukondadel, kodanikel ja ettevõtjatel investeerida kohalikul tasandil ühiselt puhta energia projektidesse ning selle tulemusena toota, müüa ja tarbida omaenda taastuvenergiat. On oluline, et EL jätkaks piisavate sihtotstarbeliste rahaliste vahendite eraldamist, toetamaks energialiidu väljakujundamist.

Mis	Võimaluste loomine selleks, et tarbijad saaksid valida odavama energiatarnija ja saada kasu taskukohasest taastuvenergiast, ning energiaostuvõimetuse vähendamine
Kuidas	Komisjon teeb ettepaneku kodanike energiapaketi kohta, et suurendada kodanike osalemist energiasüsteemi ümberkujundamises ja tugevdada energialiidu sotsiaalselt mõõdet; see pakett hõlmab eelkõige järgmist:

²⁸ [ELi käibemaksudirektiiviga 2006/112/EÜ](#) on kehtestatud elektri, maagaasi ja kaugkütte puhul kohaldatavaks minimaalseks harilikuks käibemaksumääraks 15 % ning minimaalseks vähendatud käibemaksumääraks 5 %. [Nõukogu direktiivis \(EL\) 2022/542](#) on kinnitatud, et elektri puhul võib kohaldada vähendatud käibemaksumäära 5 %. Vähendatud maksumäärade kohaldamise üle otsustavad liikmesriigid. Enamik ettevõtjaid saab elektrilt tasutud käibemaksu maha arvata, kui ostetud elektrienergiat kasutatakse maksustatava tegevuse jaoks.

²⁹ Kajastuvad otse arvel või on osa võrgutasudest.

³⁰ Siin on silmas peetud eelkõige taastuvenergia toetuskavadest tulenevaid lõive. Mõnikord kehtestatakse ka muud energiamaksud (nt seoses tuumarajatiste kasutusest kõrvaldamisega). Mõni liikmesriik võib otsustada mõned energiapoliitika kulud arvele alles jätta, kui riigieelarve on väga pingeline ja soovitakse minimeerida riikliku poliitika olulisel määral muutumise ohtu. Varustuskindluse meetmetega seotud kulusid ei saa kanda eelarvesse, sest see võib viia tarbimiskaja stiimulite kaotamiseni ja süsteemi üldkulude suurenemiseni.

³¹ [2024. aasta turuseirearuanne energia jaemüügi ja tarbijakaitse kohta](#); ACER ja Euroopa energeetikasektorit reguleerivate asutuste nõukogu (CEER), september 2024.

	- suunised liikmesriikidele olemasolevate tõkete kõrvaldamiseks, et tarbijad saaksid säästa oma energiaarvetelt tarnija vahetamise ja lepingu muutmise teel. Sellega seoses tuleks tagada, et tarbijad saavad arvest aru, kuna seal esitatakse energiatarbimise ja hindade kohta selge teave ja andmed, mis võimaldavad neil nihutada tarbimist madalama hinnaga tundidele³²; - meetmed energiaostuvõimetuse vähendamiseks, sealhulgas energiatõhususe suurendamise teel, ning tarbijatele ja kogukondadele võimaluste loomine taastuvenergia tootmiseks, kasutamiseks ja müümiseks omadel tingimustel, sealhulgas energiakogukondade kaudu.
Millal	2025. aasta III kvartal (kodanike energiapakett)
Mõju	Leibkondadel on võimalik madalaimat hinda pakkuva elektritarnija valimisega säästa 150–200 eurot aastas . ³³ Energiakogukondades osalemisega saavad kodumajapidamised säästa 500–1 100 eurot aastas . ³⁴

2. meede: elektrivarustuskulude vähendamine

Kehtivate ELi elektrialaste õigusaktide kiire ja täielik rakendamine on elektrivarustuskulude vähendamiseks väga oluline: hiljuti vastu võetud eeskirjad lubade andmise, lepingute, paindlikkuse, tarbijate mõjuvõimu suurendamise ja turujärelevalve kohta võimaldavad kulusid vähendada. Peale selle tuleks koheselt võtta järgmised meetmed.

a) Pikaajalised elektrivarustuslepingud

Kõrged ja kõikumavad gaasihinnad tõstavad elektri hinda. **Elektrioستulepingud ja pikaajalised lepingud** puhta energia arendajate ning tööstustarbivate ja ettevõtjate vahel võimaldavad viimastel saada pikaajalist kasu stabiilsetest ja odavatest elektrihindadest. Elektrioستulepingud võivad aidata vähendada projektidega seotud riske, kuna võimaldavad taastuvenergia arendajatel tagada oma toodangule pikaajaliselt kindla hinna ning seeläbi toetada investeerimisotsuseid. Samuti saab nendega tagada tööstustarbivatele pikaajalise hinnastabiilsuse. Ehkki nõudlus elektrioستulepingute järele kasvab³⁵, tuleb nende lepingute sõlmimist veelgi soodustada ja laiemalt juurutada, muu hulgas energiamahukate ettevõtete seas, kellel ei ole võimalust neid ulatuslikult kasutada ja kes võivad endiselt kogeda takistusi. Komisjon suurendab jõupingutusi, et **vähendada elektrituru eeskirjade alusel hinnakõikumiste mõju elektriarvetele**, edendades pikaajaliste elektritarnelepingute kasutuselevõttu.

³² *Ibid.* Tarnija vahetamise määr elektri kodutarbijate hulgas on 7,15 %.

³³ „[Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Gas Markets in 2021](#)“ („Aastaruanne elektri ja gaasi siseturgude seire tulemuste kohta 2021. aastal“); ACER, oktoober 2022.

³⁴ „[Collective energy sharing: Cost-Benefit Analysis and Survey Evidence of the Willingness to Invest](#)“ („Ühine energia jagamine: tasuvusanalüüs ja uuringuandmed investeerimisvalmiduse kohta“); Ovaere, 2023. Päikese- ja tuuleenergia (50/50 %) kollektiivsest omatarbimisest ja energiaülejäägi müügist tulenev kasu on umbes 500–1 100 eurot aastas (2020–2022).

³⁵ 2024. aastaks oli ELis sõlmitud lepingutega kaetud kumulatiivne võimsus 48,4 GW (allikas: [RE-Source](#)).

Mis	Elektri jaemüügiarvetel avalduva kõrgete ja volatiilsete gaasihindade mõju minimeerimine
Kuidas	Vähendatakse tõkkeid³⁶, mis takistavad uutel osalejatel, eelkõige energiamahukatel tööstustarbijatel sõlmida pikaajalisi energialepinguid; selleks toetatakse riiklikke süsteeme ja võetakse kasutusele riskide vähendamise vahendid. Komisjon teeb järgmist: - käivitab koos Euroopa Investeerimisprogrammi (EIP) katseprogrammi, mille raames osaletakse ühe osapoolena energiaostulepingutes, mille ettevõtjad sõlmivad toodetava elektri ostmiseks pika aja vältel, ning mille esialgne maht on 500 miljonit eurot. Komisjon teeb kooskõlas elektrituru korralduses kasutatava lähenemisviisiga koostööd EIPga selle nimel, et tehnoloogianeutraalsel viisil edendada elektriostulepingute, sealhulgas piiriüleste elektriostulepingute kasutamist; - annab liikmesriikidele suuniseid tulemuslike hinnavahelepingute kavandamiseks, sealhulgas nende kasutamiseks koos elektriostulepingutega; - võtab vastu uued eeskirjad, et toetada Euroopa forwardturgude edasist arengut ja suurendada riskimaandamisvõimalusi.
Millal	Regulatiivsete tõkete kõrvaldamine peaks algama kohe. 2025. aasta II kvartalis: kooskõlastamine EIPga. 2025. aasta IV kvartaliks: suunised liikmesriikidele hinnavahelepingute kavandamise kohta.
Mõju	Suurem hinnastabiilsus ostjate jaoks selle kaudu, et Euroopa ettevõtjatel aidatakse tulla toime energiakulude kõikumisega ja saada juurdepääs parematele piiriülestele riskimaandamisvõimalustele. Ühtlasi kindlustavad pikaajalsed lepingud taastuvenergia tootjatele tagatud sissetuleku, mida on vaja kapitalikulude vähendamiseks, ning see aitab leevendada survet tarbijatele ja maksumaksjatele. ³⁷

b) Loamenetlusaegade lühendamine uue puhta elektrienergia ja energiataristu puhul

Taastuvad energiaallikad on muutunud uues **vähima hinnaga** elektritootmises kõige olulisemateks energiaallikateks.^{38,39} Ometi võib uute projektide teostusaeg ulatuda tuuleenergiaprojektide puhul 7–10 aastani, jaotusvõrguprojektide puhul 8–10 aastani⁴⁰ ja ülekandevõrguprojektide puhul isegi kuni 17 aastani⁴¹. See takistab tõsiselt taastuvenergia ulatuslikku kasutuselevõttu ja võib mõjutada projektide majandusmudelit.

Nagu on kirjeldatud Draghi aruandes, **peavad ametiasutused tegema kõikidel tasanditel – ELi, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil – suuri jõupingutusi, et kiirendada võrgu-**

³⁶ Näiteks krediitdivõime, lepingu keerukus ja riskimaandamisvõimaluste kättesaadavus. „[Commercial Power Purchase Agreements](#)“ („Kaubanduslikud elektriostulepingud“); Baringa Euroopa Investeerimisprogrammi tellimusel, 2022.

³⁷ „[Phased European Union electricity market reform](#)“ („Euroopa Liidu elektrituru järkjärguline reform“); Bruegel, märts 2023.

³⁸ „[Renewable power generation costs in 2023](#)“ („Taastuvenergia tootmise kulud 2023. aastal“); IRENA, september 2024.

³⁹ Energiaprojektide kulude vähenemisele aitavad peale lubade andmise lihtsustamise kaasa ka muud tegurid, näiteks konkurentsivõimeliste rahastamistingimuste olemasolu tagamine, vastupanuvõimeline tarneahel, mida iseloomustavad piisav kodumaine tootmisvõimsus ja kvalifitseeritud tööjõud, ning tehnoloogia areng.

⁴⁰ „[Guidance on EU permitting-related provisions on grid and renewable energy projects](#)“ („Suunised lubade andmisega seotud, võrgu- ja taastuvenergiaprojekte käsitlevate ELi sätete kohta“); ELi jaotusvõrguettevõtjate üksus, jaanuar 2025.

⁴¹ [Uckermarki](#) 115 km pikkuse 380 kV õhuliini projekt (vt [S&P](#)).

ja salvestusprojektide ning puhta energia projektidega seotud **loamenetlusi**. See hõlmab lubade andmist taristu jaoks, millega saab suurendada elektrisüsteemi paindlikkust, näiteks elektrisõidukite laadimispunktide taristu jaoks. Komisjon **kutsub liikmesriike üles kiiresti rakendama** hiljuti vastu võetud õigusraamistikku, milles käsitletakse puhta energia projektide jaoks lubade andmist.⁴² **Hiljutiste loareformide mõju on juba nähtav** liikmesriikides, kus vastava erakorralise määruse kohaldamine on olnud ulatuslik. Näiteks on Saksamaal energiakriisi ajal kohaldatud kiirema loamenetluse tulemusena antud alates 2022. aastast **uute maismaa tuuleenergiaprojektide** jaoks üle kolme korra rohkem lube, kusjuures **ühe aastaga (2023) kasvas rajatiste arv 48 %**⁴³, ning 2023. aasta II kvartalist alates **on heaks kiidetud umbes 3 300 km jagu ülekandevõrke**; sellega lühenes **loa andmise menetlus 12 kuu kuni kolme aasta võrra**.

Peale selle kulub suur osa ajast, mille jooksul menetletakse puhtasse energiasse investeerimise, salvestamise ja võrkudega seotud lube, keskkonnamõju hindamisele. **Keskkonnamõju hindamise õigusraamistikku on vaja sihipäraselt ajakohastada**, et selliste projektide loamenetlusi oluliselt lihtsustada ja lühendada, ent **tagada samal ajal jätkuvalt keskkonnakaitse ja kaitsta inimeste tervist**. Lühemad tähtajad energiataristu jaoks riiklikul tasandil loa andmiseks on olulised ka energiakulude vähendamise seisukohast. Olukorda saab parandada näiteks selliste meetmetega nagu vaikimisi heakskiit teatavate loamenetluse käigus tehtavate haldusotsuste puhul, kui see põhimõte on riigi õigussüsteemis olemas, ning ühtsed kontaktpunktid arendajatele.

Draghi aruandes on ühtlasi jõutud järeldusele, et kõikjal ELis tuleb rohkem keskenduda riiklike loamenetluste digitaliseerimisele ja tegeleda lube andvate asutuste ressursinappusega. **Loamenetlus** ning puhtasse energiasse investeerimiseks vajalikud keskkonna- ja geoloogilised andmed tuleb **digitaliseerida**. **Samuti aitavad üksikasjalikumad andmed** kogu ELi potentsiaalsete tuule- ja päikeseenergia ressursside kohta liikmesriikidel kaardistada alad, mis on vajalikud nende riiklike eesmärkide saavutamiseks, ning määrata kindlaks **taastuvenergia eelisarendusalad**, nagu on ette nähtud taastuvenergia direktiiviga. **Loa andmise lihtsustatud kord hõlmab ka energiaalaseid hübriidprojekte**, kus rakendatakse mitut tehnoloogialahendust, näiteks taastuvenergia tootmiseks ja salvestamiseks, ning kasutatakse sama võrguühendust. Lõpuks hindab komisjon ka võimalust ühtlustada praegust lubade ja litsentside andmise tava, et võimaldada uue tuumaenergiatehnoloogia, näiteks **väikeste moodulreaktorite** kasutuselevõttu.

⁴² [Taastuvenergia direktiiv](#); [TEN-E määrus](#); [taastuvast energiaallikast toodetud gaasi, maagaasi ja vesiniku turgude direktiiv](#).

⁴³ 2024. aasta maht oli 15,2 GW ([EE-Statistik Auswertung, jaanuar 2025](#)). Vt ka [Reuters](#).

Mis	Loamenetlusaegade lühendamine energiasüsteemi ümberkujundamise kiirendamiseks
Kuidas	Liikmesriigid peaksid: - kiirendama loa- ja regulatiivmenetlusi õigusaktide kiire ülevõtmise ja rakendamise kaudu; - tugevdama lube andvaid riiklikke asutusi, muu hulgas avaliku sektori vahenditega ja piisava inimkapitaliga, ning analüüsima võimalusi loamenetluste ja keskkonnamõju hindamise aruannete ühtseks digitaliseerimiseks. Komisjon toetab liikmesriike järgmisel viisil: - koostab spetsiaalsed suunised uuenduslike taastuvenergia tootmise viiside kasutuselevõtu⁴⁴ ning sihtotstarbeliste võrgu- ja salvestusalade kohta; - pakub sihtotstarbelist rakendustuge, laiendades programmi „Accele-RES“ rakenduskava ning kasutades muu hulgas täielikult ära lubade andmise teemalise eksperdirühma ja kooskõlastatud meetme CA-RES⁴⁵ potentsiaali; seda täiendatakse rakendamisalase dialoogiga, et teha kindlaks allesjäänud takistused lubade andmisel ja võimalikud edasised sammud; - tugevdab parimate tavade vahetamist ning tõkete ja lahenduste kindlakstegemist lubade andmise valdkonnas pädevate riiklike asutuste võrgustike ja eksperdirühmade abil ning piirkondlike, riiklike ja kohalike sidusrühmadega toimuva dialoogi kaudu; - ajakohastab liikmesriikidele ette nähtud veebipõhiseid juhiseid lubade andmise kohta;⁴⁶ - pakub abi tehnilise toe instrumendi⁴⁷ näol, suurendab liikmesriikide teadlikkust 2025. aasta projektikonkursist ja käivitab 2026. aastal tehnilise toe instrumendi raames uue juhtalgatuse. Komisjon teeb järgmist: - esitab Euroopa elektrivõrgupaketi raames seadusandlikud ettepanekud, et kiirendada elektrivõrkude, salvestamise ja taastuvenergia tootmise jaoks lubade andmist ning muu hulgas lihtsustada keskkonnamõju hindamist ja lühendada loamenetluste tähtaegu; - hindab uue tuumaenergiatehnoloogia litsentsimise tavade ühtlustamist ja avaldab teatise väikeste moodulreaktorite kohta.

⁴⁴ Näiteks põllumajandusega seotud, hoonesse integreeritud või rõdule paigaldatavad päikeseenergiasüsteemid.

⁴⁵ Taastuvenergia direktiiviga seotud kooskõlastatud meede (<https://www.ca-res.eu/>).

⁴⁶ [Taastuvenergia direktiiviga seotud küsimuste ja vastuste rubriik](#).

⁴⁷ [Määrus \(EL\) 2021/240, millega luuakse tehnilise toe instrument](#).

Millal	Võimalikult kiiresti: riiklike loamenetluste kohandamine. 2025. aasta keskpaigas: - energeetika- ja tööstusgeograafia labori uute üksikasjalikumate andmete avaldamine avamere tuuleenergia ja fotogalvaanilise päikeseenergia potentsiaali kohta (aprill 2025); - suunised uuenduslike taastuvenergia tootmise viiside kasutuselevõtu ning eelisarendatavate võrgu- ja salvestusalade kohta; - rakendustugi. Koos elektrivõrgupaketiga: seadusandlikud ettepanekud võrgu-, salvestus- ja taastuvenergiaprojektidega seotud loamenetluste kiirendamiseks. 2026: uus juhtkonkurss tehnilise toe instrumendi raames; teatis väikeste moodulreaktorite kohta.
Mõju	Kehtivate ELi õigusaktide rakendamine liikmesriikides ja uued meetmed võivad lühendada loamenetluste kestust lihtsamate projektide, näiteks ajakohastamise puhul vähem kui kuue kuuni, kui tegemist on taastuvenergia eelisarendusalaga, ning muude alade puhul 12 kuuni, taastuvenergiaprojektide puhul vähem kui 12 kuuni või kahe aastani (olenevalt sellest, kas tegemist on eelisarendusala või muu alaga) ning keerukate projektide, näiteks avamere tuuleenergiaprojektide puhul vähem kui kahe aastani, kui tegemist on taastuvenergia eelisarendusalaga, ja muude alade puhul kolme aastani. Peale selle kõrvaldatakse tugevdatud õigusraamistikuga olemasolevad lüngad.

c) Elektrivõrgud ja võrkudevahelised ühendused kui energiasüsteemi ümberkujundamise ja tööstussektori CO₂ heite vähendamise võimaldid

Tõhus võrk tagab energiavoo tootmiskohast sinna, kus seda vajatakse. See võimaldab leevendada tipphinnaperioodide mõju ja tagada, et kõik saavad kasutada energiat parima hinnaga. Seepärast on oluline ühendada puhta energia suure potentsiaaliga piirkonnad Euroopa suure energianõudlusega piirkondadega, et taskukohase hinnaga energiat oleks võimalik tarnida sinna, kus seda kõige rohkem vajatakse.

Käesoleval kümnendil on vaja investeerida elektrivõrkudesse 584 miljardit eurot.^{48,49} **Sageli ei vasta konkreetsed projektid piiriülese taristuga seotud vajadustele**, mis toob kaasa põhjendamatud hinnaerinevused mõnede piirkondade vahel, nagu võis hiljuti täheldada Kagu-Euroopas. Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (ACER) leiab, et **2030. aastaks vajalikust piiriülesest kättesaadavast võimsusest on ikka veel puudu 32 GW**.⁵⁰ Piirkondliku tähtsusega või kogu ELi jaoks oluliste suurte taristuprojektide puhul on probleeme seoses projektikulude suurenemise⁵¹ ning kulude ja tulude õiglase jagamisega⁵². Neli näidet selliste oluliste puuduvate ühenduste kohta:

- lõimitud avamerevõrgu loomine Põhjameres;

⁴⁸ [ELi elektrivõrkude tegevuskava \(COM\(2023\) 757 final\)](#).

⁴⁹ „Redispatch and Congestion Management“, Teadusuuringute Ühiskeskus, mai 2024.

⁵⁰ „Electricity infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“, ACER, detsember 2024.

⁵¹ Projekt „Celtic Interconnector“ kallines 930 miljonilt eurolt 1 482 miljoni euroni ([CRE](#)), Biskaia lahe projekt 1 750 miljonilt eurolt 2 600 miljoni euroni ([CRE](#)). Projekti „Princess Elisabeth“ hinnangulised kulud on väidetavalt kasvanud 2,2 miljardilt eurolt 7–8 miljardi euroni (*Brussels Times*: [1](#) ja [2](#)).

⁵² 2024. aastal tühistati ühe [Rootsi ja Saksamaa vahelise ühenduse projekt](#) (vt [FT](#)) tarbijate kasu jaotamisega seotud erinevuste tõttu.

- Balti riikide veelgi tugevam füüsiline ühendamine Kesk- ja Põhja-Euroopaga pärast Balti riikide elektrivõrkude sünkroniseerimist ning Läänemere piirkonna piiriülese taristu turvalisuse tagamine;
- Pürenee poolsaare ja ülejäänud Euroopa vaheliste ühenduste arvu suurendamine;
- Kagu- ja Kesk-Euroopa vaheliste ühenduste ja turgude lõimituse edendamine.

Nendest **juhtprojektidest** saadav kasu ulatub liikmesriikidest, kus neid projekte ellu viiakse, kaugemale. Seepärast on energialiidu väljakujundamine võimalik üksnes uute projektide kavandamise ning olemasolevate projektide kiirendamise ja lõpuleviimise kaudu. Nende projektide ulatusest ja mõjust tulenevalt **on oluline, et EL jätkaks piisavate rahaliste vahendite eraldamist**, et toetada energialiidu võrkudevaheliste ühenduste rajamise lõpuleviimist nii piiriüleselt kui ka riigi tasandil. Euroopal on võimalik ELi CO₂ heite vähendamise eesmärkide saavutamisse investeerimise ja energialiidu ees seisvate tökete kõrvaldamisega alandada energiahindu, suurendada oma energiajulgeolekut ja võtta juhtroll puhaste tehnoloogialahenduste edendamisel.⁵³ Ühtlasi tunnistatakse järgmise mitmeaastase finantsraamistiku koostamise tegevuskava käsitlevas teatises⁵⁴, et me peame tagama Euroopa avalike hüvede, eelkõige piiriüleste projektide toetamise ELi eelarvest.

Samal ajal peab olemasoleva taristu kasutamine olema tõhus. Näiteks tuleks teha piiriülese elektrikaubanduse jaoks kättesaadavaks vähemalt 70 % võrkudevaheliste ühenduste kaudu kättesaadavast võimsusest, kuid enamik liikmesriike on sellest eesmärgist endiselt väga kaugel.⁵⁵

Riiklikul tasandil **kasvab jaotusvõrguga liitumise taotluste arv kõikjal Euroopas eksponentsiaalselt** ja see tekitab pikki järjekordi, aeglustades taastuvenergia kasutuselevõttu, elektrifitseerimist ja tööstusklastrite loomist ning takistades investeringute tegemist. Peale elektri on vaja uusi **vesiniku- ja süsinikuvõrke ning kohalikke soojusvõrke**.

Mis	Võrkude laiendamise, ajakohastamise ja digitaliseerimise kiirendamine
Kuidas	Komisjon esitab elektrivõrke käsitleva 2023. aastal vastu võetud tegevuskava meetmetele tuginedes Euroopa elektrivõrgupaketi, mis koosneb seadusandlikest ettepanekutest ja muudest kui seadusandlikest meetmetest, et muu hulgas lihtsustada üleeuroopalisi energiavõrke (TEN-E määrus), tagada projektide lõimitud piiriülene kavandamine ja elluviimine, eelkõige võrkudevaheliste ühenduste valdkonnas, lihtsustada lubade andmist, tõhustada jaotusvõrgu kavandamist, edendada digitaliseerimist ja innovatsiooni ning suurendada tootmisega seotud tarnevajaduste nähtavust. Selles kasutatakse ülalt alla suunatud kavandamist, mille puhul ühendatakse piirkondlikud ja ELi huvid, ning töötatakse energiasüsteemi optimeerimiseks välja tõhus kulude jagamise mehhanism (nt piiriüleste projektide jaoks). Samuti tuleb Euroopa Investeerimispank tuuleenergiapaketi eeskujul välja võrgukomponentide tootmise paketiga Euroopa tarneahela jaoks, et anda võrgukomponentide tootjatele edasigarantiisid hinnanguliselt vähemalt 1,5 miljardi euro ulatuses.

⁵³ [Järgmise mitmeaastase finantsraamistiku koostamise tegevuskava](#) (COM(2025) 46 final, leheküljed 5 ja 8).

⁵⁴ [Komisjoni dokumendiregister \(COM\(2025\)46\)](#)

⁵⁵ Paljud ELi elektrivõrgu tihedate võrkudega piirkondades tegutsevad põhivõrguettevõtjad tegid 2023. aastal kättesaadavaks keskmiselt 20–50 % teatavate võrguelementide füüsilisest ülekandevõimest. Seega oluliselt vähem kui 70 %. „[Cross-zonal capacities and the 70% margin available for cross-zonal electricity trade](#)“ („Piirkonnaüleselt kättesaadav võimsus ja piirkonnaülese elektrikaubanduse jaoks kavandatud miinimumeesmärk 70 %“); ACER, juuli 2023.

Millal	Euroopa elektrivõrgupakett esitatakse 2026. aasta I kvartaliks.
Mõju	Piiriülestesse võrkudesse investeerimine mahus 2 miljardit eurot aastas toob kodanikele igal aastal kasu 5 miljardi euro ulatuses. ⁵⁶ Ennetavad investeeringud, varade tiptasemel tootlus ja võrgusõbralik paindlikkus võivad vähendada jaotusvõrkudega seotud summaarset investeerimisvajadust 12 miljardi euro võrra aastas ⁵⁷ ehk 18 %. ⁵⁸ Piirkondlike või ELi hüvede prioriseerimisega riiklikes kavades piiratakse ebatõhusust ja tarbijate kanda jäetavaid tarbetuid kulusid. Elektrivõrgu tõhustamise tehnoloogia ei ole laialt levinud, kuid võimaldaks suurendada võrgu ülekandevõimet 2040. aastaks 20–40 % ja säästa võrgu tavapärase laiendamise kuludelt kuni 35 %. ⁵⁹

d) Paindlikkuse suurendamine

Süsteemi suurem paindlikkus, mis on saavutatav näiteks **salvestamise ja tarbimiskaja** abil, aitab hallata nõudluse ja pakkumise tasakaalustamatust selle kaudu, et tarbijaid julgustatakse nihutama elektritarbimist aegadele, mil elektrienergiat on rohkem või nõudlus on väiksem ning elekter on sellest tulenevalt odavam. See vähendab **järske hinnatõuse, negatiivse hinnaga perioode** ja volatiilsust ning aitab üldisemalt hoida elektri hinda madalama ja stabiilsemana. Paindlikkusteenuste pakkumisel võib oma rolli mängida näiteks uute elektrisõidukiparkide elektrienergianõudlus.

Paljudes liikmesriikides esineb tõkkeid⁶⁰, mis takistavad tarbimiskaja ja salvestamise rakendamist hulgimüügiturgudel ning osana abiteenustest ja ülekoormuse juhtimise teenustest. Kümnes liikmesriigis ei ole vahendajatel selleks nõuetekohaselt määratletud õigusraamistikku, mistõttu nad ei saa osaleda nende teenuste osutamises, mis võivad aidata tarbijatele kasu tuua. Kümnes liikmesriigis on vähem kui 30 protsendil leibkondadest juurdepääs **nutiarvestisüsteemidele**, mis võimaldavad saada reaalajas teavet energiatarbimise kohta. Nende kasutuselevõttu tuleb kiirendada.⁶¹ Mõned tööstustarbijad saavad aidata oluliselt kaasa elektrivõrgu paindlikkuse suurendamisele, nihutades oma energiatarbimise väikese nõudlusega aegadele; see vähendab kulusid ja parandab süsteemi stabiilsust.

Mis	Süsteemi paindlikkuse suurendamine salvestamise ja tarbimiskaja kasutuselevõtu kaudu
Kuidas	Liikmesriigid peavad: - salvestamise ja tarbimiskaja puhul kiiresti rakendama turulepääsu käsitlevaid ELi eeskirju ning kõrvaldama riigisiseseid tõkked. Komisjon teeb järgmist:

⁵⁶ „[System needs study](#)“ („Süsteemivajaduste uuring“); Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik (ENTSO-E), mai 2023. Vajatava 64 GW puhul on arvesse võetud ka ELi-väliseid ümbritsevaid riike.

⁵⁷ „[The role of electricity distribution systems in assessing flexibility needs](#)“ („Elektrijaotussüsteemide roll paindlikkusvajaduste hindamisel“); Teadusuuringute Ühiskeskus, 2024.

⁵⁸ „[Grids for Speed](#)“ („Kiired elektrivõrgud“); Eurelectric, mai 2024.

⁵⁹ Peale selle võivad elektrisüsteemi toimimist aidata parandada sellised tehnoloogialahendused nagu ilmaandurid.

⁶⁰ „[Demand response and other distributed energy resources: what barriers are holding them back](#)“ („Tarbimiskaja ja muud hajutatud energiaressursid: millised tõkked takistavad nende kasutamist“); ACER, veebruar 2024.

⁶¹ [2024. aasta turuseirearuanne energia jaemüügi ja tarbijakaitse kohta](#); ACER ja CEER, september 2024.

	- selgitab uue riigiabi raamistiku kohaseid riigiabinõudeid muid energiaallikaid kui fossiilkütuseid käsitlevatele paindlikkuskavadele, lihtsustades sellega liikmesriikide selliste toetusmehhanismide väljatöötamist, millega luuakse tarbijatele stiimul süsteemi paindlikkuse suurendamiseks; - võtab vastu uued tarbimiskaja eeskirjad selle tagamiseks, et tarbijad saaksid paindlikkusest täit rahalist kasu. Nendes eeskirjades käsitletakse allesjäänud tõkkeid, mis takistavad tarbimiskaja ja salvestusteenuste kasutamist elektrienergia siseturul; - küsis liikmesriikide arvamust puhta energia paindlikkusinstrumendi kohta, mis põhineb elektriostulepingutel ja tööstustarbijate võetud kohustusel tarbida puhast elektrit, ning kavandab selle nii, et ühtsel turul tekkida võivate konkurentsimoonutuste ja subsideerimisralli riskid on piisavalt piiratud, nagu on nõutud riigiabi eeskirjadega.
Millal	Liikmesriikidel tuleb kõrvaldada riiklikud tõkked viivitamata. Riigiabi eeskirjadest lähtuv komisjoni muudetud raamistik 2025. aasta II kvartaliks; uued tarbimiskaja eeskirjad 2026. aasta I kvartaliks.
Mõju	Turu lõimimisel, taastuvenergia tootmisel ja paindlikul võimsusel põhineva elektrisüsteemi täieliku väljakujundamisega võivad elektri hulgimüügihinnad ELis langeda keskmiselt 40 % . ⁶² Suurem paindlikkus võib viia märgatava kulude kokkuhoiuni: tööstusharu hinnangul ulatub see tänu tippkoormuse katmiseks vajaliku võimsustarviduse äralangemisele 2030. aastaks 2,7 miljardi euroni aastas . ⁶³

Nõudluse paindlikkust tuleks edendada ka jaemüügiturul selliste kokkulepetega, millega pakutakse madalamaid hindu vabatahtlikele tööstusettevõtjatele ja tarbijatele, kes soovivad osaleda energiasüsteemi lõimimises.

Mis	Suunised selle kohta, kuidas edendada paindlikkuse tasustamist jaemüügilepingute alusel
Kuidas	Komisjon teeb järgmist: - töötab välja suunised selle kohta, kuidas edendada paindlikkuse tasustamist jaemüügilepingute alusel; - pakub välja eri tööstustarbijate ja muude tarbijate vajadustele kohandatud mitu eri turupõhist standarditud vastavussüsteemi, tuginedes mõnes liikmesriigis juba kasutatavatele süsteemidele.
Millal	2025. aasta IV kvartal
Mõju	Tarbijate paindlikkuse õiglane tasustamine jaemüügilepingute alusel võib vähendada tarbija jaoks elektrienergia maksumust kuni 12–42 % ^{64,65} ning tuua

⁶² „[Energy and climate transition: How to strengthen the EU’s competitiveness](#)“ („Energiasüsteemi ümberkujundamine ja kliimapööre: kuidas tugevdada ELi konkurentsivõimet“); BusinessEurope, juuli 2024.

⁶³ „[Demand-side flexibility: Quantification of benefits in the EU](#)“ („Nõudluse paindlikkus: ELis saadava kasu kvantifitseerimine“); DNV ettevõtjate ühenduse smartEn tellimusel, september 2022.

⁶⁴ [2024. aasta turuseirearuanne energia jaemüügi ja tarbijakaitse kohta](#); ACER ja CEER, september 2024 (Rootsi juhtumiuuring).

⁶⁵ Enamik leibkondi, kes investeerivad paindlikel energiasüsteemidel (nt soojuspumbad koos päikesepaneelidega, päikesepaneelid koos akusalvestusega või elektrisõidukid) põhinevatesse kodustesse energijahtimissüsteemidesse igal aastal 50–145 eurot, saavutaksid kulusäästu. „[Dodging the electricity price hike: Can demand-side flexibility compensate for spot price increases for households in Germany?](#)“

3. meede: gaasiturude hea toimimise tagamine

Imporditud maagaasi hind mõjutab otseselt elektrihindu ja suurendab turu volatiilsust. Gaasi hulgimüügihinnad ELis ei ole veel langenud tagasi kriisieelsele tasemele ja on keskmiselt ligi viis korda kõrgemad kui USA hinnad, samas kui enne kriisi oli see vahe kahe- kuni kolmekordne.⁶⁸ Selline hinnaerinevus mõjutab Euroopa tööstuse konkurentsivõimet.

Kuna gaasiturud on meie majanduse jaoks tähtsad, on oluline tagada nende optimaalne toimimine. Selleks, et hoida ära turuga manipuleerimist ja kõrvaldada võimalikud lüngad, mis on seotud läbipaistvuse puudumisega, teabe asümmeetriaga ja turu kontsentratsiooni ohuga, on vaja täielikku regulatiivset järelevalvet ning tihedat koostööd energeetika- ja finantsvaldkonda reguleerivate asutuste vahel. Seepärast moodustas komisjon käesoleva kuu alguses gaasituru rakkerühma, et energiakriisist saadud õppetunde silmas pidades põhjalikult kontrollida ELi maagaasiturge ja võtta vajaduse korral meetmeid, et tagada nende optimaalne toimimine ja ära hoida turupõhist hinnakujundust moonutavate kaubandustavade kasutamist.

Gaasiturgudel toimuvale ebaseaduslikule tegevusele kiiresti reageerimise huvides peaksid energeetika- ja finantsvaldkonda reguleerivate asutuste käsutuses olema tulemuslikud vahendid turusuundumuste jälgimiseks ning võimalike turu kuritarvitamise juhtumite (st turuga manipuleerimise ja siseteabe alusel kauplemise) avastamiseks ja nendega tegelemiseks. Nõuete täitmise tagamiseks tehtavat koostööd ja andmete jagamist energeetika- ja finantsvaldkonda reguleerivate riiklike asutuste vahel ning ACERi ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) vahel tuleb tõhustada ja viia see järgmisele tasandile. Liikmesriigid peavad tagama, et reguleerivatel asutustel on kõik vajalikud volitused turukuritarvituste uurimiseks ja nende eest karistamiseks, ning kindlustama neile vahendid selle valdkonna uurimiste prioriseerimiseks. Ühtlasi peaks ACER kasutama riiklike energeetikasektorit reguleerivate asutuste toetamiseks täiel määral oma uusi piiriülese uurimise volitusi.

Mis	Gaasiturgude hea toimimise tagamine
Kuidas	Komisjon moodustas käesoleva kuu alguses gaasituru rakkerühma , et energiakriisist saadud õppetunde silmas pidades põhjalikult kontrollida ELi maagaasiturge ja võtta vajaduse korral meetmeid, et tagada nende optimaalne toimimine ja ära hoida turupõhist hinnakujundust moonutavate kaubandustavade kasutamist. Komisjon algatab ulatusliku konsulteerimise sidusrühmadega , et hinnata vajadust täiendavate seadusandlike muudatuste järele, mis võimaldavad tagada täieliku ja sujuva regulatiivse järelevalve, ühtlustada ja tugevdada energia- ja finantsturu eeskirju (finantsinstrumentide turgude direktiiv / energia hulgimüügituru terviklikkuse ja

(„Elektrihinna tõusu taltsutamine: kas hetkehindade kasvu saab Saksamaa kodumajapidamiste puhul kompenseerida nõudluse paindlikkusega?“); Stute *et al.* (Fraunhofer-Gesellschaft), veebruar 2024.

⁶⁶ „[Energy efficiency 2.0 – Engineering the future energy system](#)“ („Energiatõhusus 2.0 – tuleviku energiasüsteemi väljaarendamine“); Danfoss Impact, väljaanne nr 4, 2023.

⁶⁷ „[Demand-side flexibility: Quantification of benefits in the EU](#)“; DNV ettevõtjate ühenduse smartEn tellimusel, september 2022.

⁶⁸ „[Decarbonising for competitiveness: four ways to reduce European energy prices](#)“ („CO₂ heite vähendamine konkurentsivõime huvides: neli viisi Euroopa energiahindade alandamiseks“); Bruegel, detsember 2024. Tuleb märkida, et USAs ammutatakse märkimisväärses koguses kodumaist maagaasi ja seepärast on ootuspärane, et gaasi hulgimüügihinnad on seal osaliselt madalamad kui ELis.

	lâbipaistvuse määrus) ning vähendada energiatoodete finantsturgudel kauplevate ettevõtjate halduskoormust (ühtne aruandlus). See hõlmab regulatiivse korralduse eri aspekte ⁶⁹ , energeetika- ja finantsvaldkonda reguleerivate asutuste ühist järelevalvealast lähenemisviisi ning kõikide asjakohaste turuandmete jaoks sellise ühise ühtlustatud andmebaasi loomist, millele kõikidel reguleerivatel asutustel on täielik juurdepääs. Samuti hõlmab see hetketurgude toimimise teatavaid aspekte, näiteks finantseeskirjadega sarnaste nõuete kohaldamist energiabörside hetketehingute suhtes.
Millal	Gaasituru rakkerühma töö lõpeb 2025. aasta IV kvartaliks.
Mõju	Gaasiimpordilepingutes naftapõhiselt indekseerimiselt gaasipõhisele turuhinnale üleminek on võimaldanud ELis viimase kümne aasta jooksul säästa juba umbes 67 miljardit eurot. ⁷⁰ ELi gaasiturgude lõimimine on kokkuvõttes kasulik nii hindade ühtlustumise kui ka lâbipaistvuse seisukohast. ⁷¹ Gaasituru rakkerühm keskendub sellele, et tagada gaasiturgude hea toimimine ja turupõhine hinnakujundus nendel turgudel.

Võimaluse korral tuleks uurida alternatiive maagaasi impordile, eelkõige elektrifitseerimise või biogaasi ja biometaanii tootmise edendamise võimalusi kooskõlas kavaga „REPowerEU“. Puhta energia tootmiseks vajalike energiaallikate ja materjalide turu loomise kiirendamisel võivad olulist rolli mängida nõudluse koondamine ja ühisostud. ELi ostjad saavad oma nõudluse koondamise ja ELi konkurentsieskirjadele vastavate ühisostustrateegiate vastuvõtmisega võimendada oma kollektiivset majanduslikku kaalu, tugevdada oma lâbirääkimispositsiooni ja teha tarnijatega paremate tingimustega kokkuleppeid. Seda lähenemisviisi on rakendanud ka Jaapan, kes on juba pikka aega toetanud investeringuid veeldatud maagaasi tootvate riikide eksporditaristusse. ELi ühist ostujõudu tuleks ära kasutada selleks, et uurida hindade stabiliseerimiseks võimalust võtta pikemaajalisi lepingulisi kohustusi, näiteks tagada gaasi veeldamise õigused või ostuvõimalused. EL ja/või liikmesriigid võiksid ELi konkurentsivõimet, geopoliitilisi kaalutlusi ja kliimaeesmärke silmas pidades samuti aidata ELi importijatel teha otseinvesteringuid välismaal asuvasse eksporditaristusse, andes erainvestoritele sooduslaene.

Peale selle võivad parem liikmesriikidevaheline koordineerimine ja paindlikumad täitmistingimused aidata komisjoni toetusel vähendada survet süsteemile ja ära hoida gaasihoidlate taastäitmisega seotud turumoonutusi ning seeläbi toetada taastäitmisel paremate ostutingimuste ja suurema varustuskindluse saavutamist.

Mis	ELi ostujõu kasutamine selleks, et saada paremad tingimused maagaasi impordil
Kuidas	Komisjon teeb järgmist: - alustab viivitamata koostööd usaldusväärsete veeldatud maagaasi tarnijatega, et teha kindlaks täiendavad kulutõhusa importimise võimalused seoses olemasolevate ja tulevaste veeldatud maagaasi ekspordiprojektidega;

⁶⁹ Muu hulgas nn kõrvaltegevuse erandi kohaldamise parameetreid, kauplemis- ja positsioonipiiranguid käsitlevaid eeskirju, kauplemiskohtade ja turuosaliste suhtes kohaldatavaid nõudeid ning hetketurgude toimimise teatavaid aspekte (nt finantseeskirjadega sarnaste nõuete kohaldamist energiabörside hetketehingute suhtes).

⁷⁰ „[Despite short-term pain, the EU’s liberalised gas markets have brought long-term financial gains](#)“ („Lühiajalistele katsumustele vaatamata on ELi gaasiturgude liberaliseerimine toonud pikaajalist rahalist kasu“); Rahvusvaheline Energiaagentuur (IEA), 2021.

⁷¹ „[European Natural Gas Markets: Taking Stock and Looking Forward](#)“ („Euroopa maagaasiturud: ülevaade ja tulevikusuunad“); Chyong, märts 2019.

	- teeb muu hulgas ettepaneku nõudluse koondamise kohta nende ELi ettevõtjate puhul, kes sõlmivad üle maailma töötlemislepinguid veeldatud maagaasi tehastega ning veeldatud maagaasi tarnimise optsioonilepinguid usaldusväärsete veeldatud maagaasi tootjatega; - uurib võimalusi minna nõudluse koondamisest kaugemale ning kaalub muid lähenemisviise (nt Jaapani mudelit).
Millal	2025. aasta I–II kvartal
Mõju	ELi ostjatele paremate võimaluste loomine pikaajaliste lepingute alusel kindlate veeldatud maagaasi koguste hankimiseks võib pakkuda kaitset hinnakõikumiste eest ja hindu alandada, lähendades ELi hindu maailmaturuhindadele. ELi ostjate kaitsmine fossiilkütuste hinna kõikumiste eest võib kaasa tuua jaehindade märkimisväärse lühiajalise languse .

4. meede: energiatõhusus – energiasäästu saavutamine

Tööstuses ja kodumajapidamistes energia taskukohaseks muutmise ning tööstuse konkurentsivõime tagamise üks võtmetegur on energiatõhusus. See piirab kõrgete ja volatiilsete energiahindade mõju tarbijate arvetele. ELi tööstus on alates 2000. aastast vähendanud oma energiatarbimist ligikaudu 20 %, suurendades samal ajal tööstustoodangut. ELi ees seisvate probleemide lahendamiseks tuleb kasutada energiatõhususel põhinevaid lahendusi. Energiatõhususteenuste jaoks ühtse turu edendamine aitab eurooplastel saada kasu teenustest, mis võivad aidata neil vähendada oma energiaarveid vähima kuluga, eelkõige lahenduste puhul, mille algkulud on suured.⁷² Paremini toimiv energiatõhususteenuste pakkujate turg võib aidata suuremal arvul ettevõtjatel saada nõu tõhusate lahenduste kohta, näiteks oma protsessisoojuse taaskasutamiseks.

Mis	Üleeuroopaline energiatõhususe turg
Kuidas	Komisjon parandab Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsiooni kaudu juurdepääsu kapitalile ja pakub rahalisi stiimuleid, et toetada ettevõtjatele energiatõhususe lahendusi pakkuvaid turuosalisi. Komisjon uurib võimalusi täiendavalt toetada Euroopa Investeeringuspanga Grupi rakendatavat VKEde energiatõhususe suurendamise programmi, mille eesmärk on suurendada Euroopa VKEde konkurentsivõimet selle kaudu, et edendatakse energiatõhusate ja taastuvenergiapõhiste lahenduste kasutuselevõttu ning suurendatakse kliimamuutustele vastupanu võimet. Komisjon uurib koostöös Euroopa Investeeringuspanga Grupiga võimalust luua ELi tagatisskeem, mille eesmärk on kahekordistada energiatõhususteenuste pakkumist. 2026. aastal soovitakse käivitada katseprojekt, mis võib saada osaks InvestEU segarahastamisvahendist ja mille puhul kasutatakse programmi LIFE puhtale energiale ülemineku allprogrammi raames antavat tehnilist abi. Selleks on vaja täiendavaid InvestEU vahendeid, mille saamiseks optimeeritakse mitmesuguste ELi volituste, sealhulgas eelmise programmitöö perioodil saadud volituste raames praegu kättesaadava ELi tagatise kasutamist.
Millal	Tagatisskeemi esimene kavand valmib 2025. aasta IV kvartalis. Partnerluse käivitamine toimub 2025. aasta III kvartalis. Energiasäästu sertifitseerimise süsteemi loomiseks kogu ELi hõlmava turu hindamine viiakse lõpule 2025. aasta IV kvartaliks.

⁷² EL on rahastanud eluasemete, ettevõtete ja avaliku taristu energiatõhususe suurendamise meetmeid Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF) ja ühtekuuluvuspoliitika raames (assigneeringud praeguse mitmeaastase finantsraamistiku alusel) arukate energiasüsteemide puhul 4,9 miljardi euro ulatuses, taastuvenergia puhul 8,9 miljardi euro ulatuses ja energeetikas 21,8 miljardi euro ulatuses.

Mõju	Energiatõhusustoodete jaoks rahastamislahenduste pakkumine suureneb. See toimub energiateenust osutavate ettevõtjate ⁷³ pakutavate teenuste kaudu ning eesmärk on kahekordistada energiateenust osutavate ettevõtjate turu mahtu kuni 4–6 miljardi euron i aastas; selle tulemusena võivad tarbijad saada hoonete renoveerimisest kulusäästu umbes 25–30 % ja energiaarved tänavavalgustuse eest võivad väheneda kuni 70–80 % ⁷⁴ .
------	---

Teiseks **võimaldavad energiatõhusad tooted vähendada energiaarveid kohe**. Siiski kahjustavad arvukad nõuetele mittevastavad kolmandast riigist imporditud tooted ELi tarnijate konkurentsivõimet ning vähendavad kodanike ja ettevõtjate saadavat kasu.

Mis	Tõhusamate, pikema kasutuseaga seadmete ja toodete kättesaadavaks tegemine tarbijatele
Kuidas	Liikmesriigid ning riiklikud turujärelevalve- ja tolliasutused peaksid tugevdama riiklikku turujärelevalvet ja nõuete täitmise tagamist , muu hulgas tolli ja internetipõhiste kauplemiskohtade puhul. EL toetab kooskõlas e-kaubandust käsitleva teatisega nende tegevust ja ulatuslikumat internetipõhiste kauplemiskohtadega tegelemist. Komisjon ajakohastab ELi energiamärgistuse ja ökodisaini eeskirju , jagab parimaid tavasid, täiustab IT-vahendeid ⁷⁵ ning annab nõuete täitmise hõlbustamiseks ettevõtjatele selgemaid suuniseid ja teavet. Liikmesriigid peaksid kaaluma tarbijate jaoks selliste stiimulite loomist, mis paneksid neid asendama oma vanad kodumasinad energiatõhusate alternatiividega.
Millal	Kohe
Mõju	Energiatõhusaid seadmeid ja tooteid käsitlevatest ELi ühtse turu eeskirjadest tulenevalt oli energiaarvetelt saadud sääst 2023. aastal hinnanguliselt umbes 120 miljardit eurot ning 2030. aastaks suureneb see hinnanguliselt umbes 162 miljardi euron i aastas. ⁷⁶ Siiski jääb nõuetele mittevastavate toodete müügi tõttu igal aastal säästmata hinnanguliselt 10 % sellest summast (st üle 10 miljardi euro). ⁷⁷

II samm: energialiidu väljakujundamine

Vaatamata meie edule ühendatud energiaturu loomisel on tõelise energialiidu väljakujundamine endiselt käimas. Kuna ELi suurenevad energiakulud koormavad kodumajapidamisi ja nõrgendavad tööstuse konkurentsivõimet (eelkõige energiamahukates sektorites), on selgelt vaja ümberkujundavat lähenemisviisi. Seepärast peame jätkama tööd pikemaajaliste struktuurimeetmetega, mille abil saadakse vajalik puhtam ja odavam energia ning millega saavutame veelgi kiiremini tõelise energialiidu, muu hulgas suurendades investeeringuid puhta energia lahendustega seotud teadusuuringutesse ja innovatsiooni. EL peab arenema elektrifitseerimise ja täielikult lõimitud ühtse energiaturu suunas, saavutama

⁷³ Energiateenust osutav ettevõtja on organisatsioon, kes pakub energiateenuseid, sealhulgas energiatõhususe projektide ja taastuvenergiaprojektide rakendamist, keskendudes sageli valmislahendusele.

⁷⁴ „Energy Performance Contracting in the EU – 2020-2021“ („Energiatõhususe lepingud ELis aastatel 2020–2021“); Teadusuuringute Ühiskeskus, 2021.

⁷⁵ <https://eprel.ec.europa.eu/screen/home>; <https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/market-surveillance>.

⁷⁶ „Ecodesign Impact Accounting Status Report 2024“ („2024. aasta aruanne ökodisaini mõju arvestamise kohta“), <https://circabc.europa.eu/ui/group/418195ae-4919-45fa-a959-3b695c9aab28/library/b29b3be3-8085-4e2f-8095-74ad98d9166c/details>, tabel 2 ja joonis 2.

⁷⁷ Komisjoni teatis „[Ökodisaini ja energiamärgistuse tööplaan aastateks 2022–2024](#)“ (2022/C 182/01).

võrkudevaheliste ühendustega seotud eesmärgid ja kasutama liikmesriikide vastastikust täiendavust, et luua tõeline energialiit, mis toob kasu kõigile.

Käesolev tegevuskava on esimene samm suurema ühendatuse ja suurema lõimituse suunas. Seepärast käivitab komisjon lähikuudel rea algatusi, mille eesmärk on tugevdada energialiidu juhtimist, võtta kasutusele puhas energia, parandada varustuskindlust ning vähendada kodanike ja ettevõtjate energiaarveid.

5. meede: energialiidu väljakujundamine

Tulenevalt puhta energia tootmist ja energiavarustuse mitmekesistamist edendava kava „REPowerEU“ edust jätkatakse nende eesmärkide saavutamise toetamist uue **elektrifitseerimise tegevuskavaga** (2026. aasta I kvartal) ning **kütte- ja jahutusstrateegiaga** (2026. aasta I kvartal). Energiasüsteemi ulatuslik **elektrifitseerimine** ja puhaste energiatootmisallikate hulga laiendamine **suurendab kogu energiasektori energiatõhusust**, aitab **vähendada** tööstus-, liikuvus- ning kütte- ja jahutussektori **CO₂ heidet ning toetab puhta omamaise energiatootmise laiendamist**. Nende algatustega vähendatakse 2030. aastaks meie sõltuvust fossiilkütustest ja võidakse säästa miljardeid eurosid aastas. Tööstusliku elektrifitseerimise maksusoodustustega saab edendada elektrifitseerimist ja aidata ELi tööstusel muutuda konkurentsivõimelisemaks, kuna vajalikud seadmed muutuvad odavamaks ning müük ja tarbijate usaldus suurenevad.

Veel üks kokkuhoiuallikas tarbijate jaoks on digitaliseerimine, kuid sellega võib kaasneda ka riske. Komisjon võtab 2026. aastal vastu **digitaliseerimise ja tehisintellekti strateegilise tegevuskava energiasektori jaoks**, et kiirendada Euroopa tehisintellektilahenduste kasutuselevõttu sellistes valdkondades nagu elektrivõrgu optimeerimine, hoonete ja tööstuse energiatõhusus ning nõudluse paindlikkus. Lisaks edendatakse sellega tehisintellektil põhinevaid teadusuuringuid ja innovatsiooni seeläbi, et idufirmad ühendatakse energiaettevõtetega ning samal ajal tagatakse tugevad kaitsemeetmed küberturvalisuse, andmekaitse ja ohutuse jaoks. Komisjon **uurib ka andmekeskuste kasvavat energiatarbimist**^{78,79} ja edendab nende kestlikku lõimimist energiasüsteemi. Andmekeskused võivad suurendada survet energiasüsteemile ja tõsta energiahindu, eriti kui võtta arvesse seda, et andmekeskused suudavad teha energiale juurdepääsuks kõrgema hinnaga pakkumisi kui teised energiatarbijad.

Samal ajal aitab ELi **energiatehnoloogia strateegiline kava** (SET-kava) vähendada ELi teadusuuringute ja innovatsiooni portfelli praegust killustatust puhta energia ja elektrifitseerimise valdkonnas. Jõupingutusi tuleb veel suurendada, et saavutada ELi avaliku ja erasektori kulutuste eesmärk 3 % SKPst^{80,81}. Komisjon edendab innovatsiooni, eelkõige liikmesriikidega koordineerimise kaudu nullnetotööstuse määrusega⁸² loodud SET-kava juhtrühma vahendusel. Et toetada tuumasünteesi kui vähese CO₂ heitega uuendusliku tulevase energiaallika uurimist, tehakse ettepanek **tuumasünteesistrateegia** kohta, mis hõlmab avaliku ja erasektori partnerluse loomist turulepääsu kiirendamiseks.

⁷⁸ Digitaristu tarbib ligikaudu 3,5 % ELi elektrist, andmekeskuste arvele langeb sellest ligikaudu 70 %. „[Energy consumption in data centres and broadband communication networks in the EU](#)“ („Energiatarbimine ELi andmekeskustes ja lairibasidevõrkudes“); Teadusuuringute Ühiskeskus, 2024.

⁷⁹ „[Why European data centres are set for major growth](#)“ („Miks on Euroopa andmekeskuste puhul oodata suurt kasvu?“); Morgan Stanley & Co., juuli 2024.

⁸⁰ [Euroopa Ülemkogu 23. märtsi 2023. aasta järeldused](#) (EUCO 4/23).

⁸¹ Komisjoni teatis [SET-kava läbivaatamise](#) kohta (COM(2023) 634 final).

⁸² [Nullnetotööstuse määrus](#) (EL) 2024/1735.

Energia- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks vajab EL aastatel 2021–2030 igal aastal üle 570 miljardi euro ja aastatel 2031–2040 igal aastal 690 miljardit eurot investeringuteks taastuenergiasse, sealhulgas päikese-, tuule- ja biomassienergiasse, samuti energiatõhususse ja võrguvõimsusesse. Komisjon hindab ka tuumaenergiasse investeerimise vajadusi⁸³ ja soodustab investeringuid järgmise põlvkonna puhta energia tehnoloogiasse, näiteks tuumasünteesi, täiustatud maapõueenergialahendustesse ja tahketesse akudesse, samuti olemasoleva suutlikkuse suurendamisse, näiteks renoveerimiseks. Kuigi suurem osa investeringutest peab põhinema erakapitalil, peab avaliku sektori rahastamine olema paremini suunatud erainvesteeringute võimendamisele seeläbi, et vähendatakse strateegiliste projektidega seotud riske, eelkõige tagatiste ja omakapitaliinstrumentide kaudu. Komisjon tegeleb investeerimispuudujäägiga ja kaasab energiasüsteemi ümberkujundamisse erakapitali **puhtasse energiasse investeerimise strateegia** abil ning esitab **ajakohastatud tuumaenergia näidisprogrammi**.

Eelkõige nõuab tõelise energialiidu väljakujundamine **täielikult lõimitud energiaturgu**, millel on **sidus juhtimisraamistik**, mis on kooskõlas liikmesriikide ja ELi tasandi eesmärkidega ning millega tagatakse, et piiriüleselt ja kogu ELi jaoks tähtsad otsused tehakse õigel tasandil. Selleks avaldab komisjon 2026. aasta alguseks **valge raamatu elektrituru tihedama lõimimise kohta**.

Lisaks tuleb **riiklikud energia- ja kliimakavad** muuta strateegilisteks investeerimiskavadeks, millega edendatakse investeringute prognoositavust, tarbijate usaldust, innovatsiooni ja turu kasvu puhta tehnoloogia valdkonnas. Komisjon teeb ettepaneku vaadata läbi juhtimismäärus, et lihtsustada, tugevdada ja ajakohastada **energialiidu ja kliimameetmete juhtimist**⁸⁴, valmistamaks Euroopat ette 2030. aasta järgseks energia- ja kliimapolitika raamistikuks. Lisaks võiks puhtal tehnoloogial põhineva tootmise toetamises olla oma osa piirkondlikel algatustel, nagu Vahemere piirkonna energia ja puhta tehnoloogia alase koostöö algatus.

Energiahinnad võivad liikmesriigiti märkimisväärselt erineda. Selleks et tõhustada koordineerimist kogu energialiidus ja tugevdada elektrisüsteemi juhtimist, loob komisjon **energialiidu rakkerühma**. See rakkerühm, kuhu kuuluvad komisjoni, asjaomaste ELi asutuste, liikmesriikide ja sidusrühmade kõrgetasemelised esindajad, teeb kindlaks võimalused tehniliste ja regulatiivsete kohanduste tegemiseks ning annab korrapäraselt aru komisjoni presidendile, Euroopa Ülemkogule, energeetikanõukogule ja Euroopa Parlamendile.

Selle töö toetamiseks **keskendub** komisjon senisest rohkem **sellele, kuidas hinnata asjakohaste algatuste mõju energia taskukohasusele kodumajapidamiste ja ettevõtjate jaoks**. Selleteemalistesse analüüsidesse kaasatakse võimaluse korral väliseksperte ning nende analüüsides tulemusi kajastatakse asjakohaselt uute seadusandlike algatuste mõjuhindangutes ja kehtivate õigusaktide läbivaatamisel. Sellega täiendatakse teavet, mida komisjon avaldab korrapäraselt oma algatuste mõju kohta mitmesugustes aruannetes, näiteks energialiidu olukorda käsitlevas aruandes⁸⁵ ning energiahindu ja -kulusid käsitlevates aruannetes⁸⁶.

Mis	Täielikult välja kujundatud energialiit
Kuidas	Komisjon teeb järgmist:

⁸³ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/green.html.

⁸⁴ **Energialiidu ja kliimameetmete juhtimise määrus** (EL) 2018/1999.

⁸⁵ Näiteks **energialiidu olukorda käsitlev 2024. aasta aruanne** (COM(2024) 404 final).

⁸⁶ „**Energy prices and costs in Europe**“ („Energiahinnad ja -kulud Euroopas“) – Euroopa Komisjon.

	- loob energialiidu rakkerühma; - avaldab valge raamatu elektrituru tihedama lõimimise kohta; - vaatab läbi energialiidu juhtimist käsitleva määruse; - esitab puhtasse energiasse investeerimise strateegia, ajakohastatud tuumaenergia näidisprogrammi ja tuumasünteesistrateegia; - esitab elektrifitseerimise tegevuskava, digitaliseerimise ja tehisintellekti strateegilise tegevuskava energiasektori jaoks ning kütte- ja jahutusstrateegia.
Millal	2025: energialiidu rakkerühm, puhtasse energiasse investeerimise strateegia ja tuumaenergia näidisprogramm. Kuni 2027. aasta keskpaigani: muud algatused.
Mõju	Elektrituru tihedam lõimimine seeläbi, et algatatakse dialoog turu edasise arengu teemal ja luuakse energialiidu rakkerühm. Hoitakse ära süsteemikulude järsk tõus (kuni 103 miljardi euronit), mis toimub 2040. aastaks juhul, kui meetmeid ei võeta.⁸⁷ Investeeringud suurenevad ja kulud vähenevad, kuna vähendatakse kapitaliriske, st vähendatakse investeeringutega seotud võimalikke riske ning planeerimise ja aruandlusega seotud halduskoormust, samuti parandatakse liikmesriikidevahelist koordineerimist poliitika kujundamisel, millega tagatakse 2040. aastaks investeerimiskindlus ja muudetakse riiklikud energia- ja kliimakavad tõelisteks investeerimiskavadeks. Elektrifitseerimine kiireneb 2030. aastaks 40 % võrra⁸⁸, kuna kasutatakse soojusenergia-, transpordi- ja vesinikusektori elektrifitseerimisest tulenevat paindlikkust, mille abil võib 2030. aastaks säästa energiasüsteemi kuludelt 32 miljardit eurot aastas⁸⁹. Ainuüksi elektrisõidukite kahesuunaline laadimissüsteem aitaks säästa 9,7 miljardit eurot⁹⁰. Suureneb kütte ja jahutuse tõhusus, kuna suurendatakse soojustagastuse, soojuse taaskasutuse ja soojuspumpade kasutuselevõtu ulatust. Heitsoojuse taaskasutuse laiendamine tööstusprotsessides ja energiateenuste puhul võib parandada süsteemi tõhusust ja vähendada kulusid. Soojuspumpade ulatuslikum kasutuselevõtt ja kodude energiatõhususe parandamine võiks vähendada fossiilkütuste impordi kulu 2030. aastaks 60 miljardi euro võrra ning vähendaks ka nõudlust teiste energiakandjate järele ja stabiliseeriks hindu. Digitaliseerimise abil saab vähendada energiasektori kulusid⁹¹, mis suurendaks tõhusust ja säästaks hinnanguliselt 5 % käitamis- ja hoolduskuludest, 5 % elektritootmiskuludest ja 5 % võrgukadudega seotud kuludest.⁹²

⁸⁷ „[Redispatch and Congestion Management](#)“; Teadusuuringute Ühiskeskus, mai 2024.

⁸⁸ 2024. aasta seisuga oli elektri osakaal Euroopa Liidu energia lõpptarbimises ligikaudu 23 %. Energiasüsteemi modelleerimisel mudelitega PRIMES ja POTEnCIA prognoositakse 2030. aastaks selle osakaaluks 32–33 %. Selle vahemiku tuletamisel on lähtutud Eurostati määratlustele (*nrg_ind_fecf*) vastavast energia lõpptarbimisest, mis hõlmab tööstust, transporti, kodumajapidamisi, teenuseid, põllumajandust ja soojuspumpadega saadavat ümbritseva keskkonna soojust, kuid ei hõlma rahvusvahelise lennu- ja mereliikluse punkrivarusid.

⁸⁹ „[Mission Solar 2040: Europe’s Flexibility Revolution](#)“; SolarPower Europe, juuni 2024.

⁹⁰ „[Potential of a full EV-power-system-integration in Europe](#)“ („Potentsiaal elektrisõidukite täielikuks energiasüsteemi lõimimiseks Euroopas“); T&E, läbiviijad Fraunhofer ISE & ISI, oktoober 2024.

⁹¹ „[Implications of digitalisation on future electricity market design](#)“ („Digitaliseerimise mõju elektrituru tulevasele korraldusele“); Oxford Institute for Energy Studies, aprill 2023.

⁹² „[Strategic analysis and development plan design on digital transformation in the energy industry](#)“ („Strateegilise analüüsi ja arengukava koostamine energiatööstuse digiülemineku kohta“); Liu ja Lu, 2021.

III sammas: investeeringute kaasamine ja tulemuste tagamine

Tõeline energialiit, mis põhineb omamaisel puhtal ja taskukohasel energial kõigi Euroopa tarbijate jaoks, vajab järgmise kümne aasta jooksul märkimisväärsed investeeringuid ja tugevat juhtimist. Et käesolev tegevuskava kiiresti ühiselt ellu viia, on vaja tugevat poliitilist juhtimist ja pühendumust ning sellesse tuleb kaasata kõik energia väärtusahelas osalejad.

6. meede: kolmepoolse lepingu sõlmimine taskukohase energia tagamiseks Euroopa tööstusele

Kasvav ebakindlus turul võib tekitada projektiarendajatele märkimisväärsed probleeme ning põhjustada investeeringute edasilükkamist või neist loobumist. Et seda ära hoida, saavad valitsused, energiatootjad ja energiat tarbivad tööstusharud üheskoos luua soodsa investeerimiskeskonna, et muuta energiasüsteem taskukohaseks ja säästvaks ning tööstussektor konkurentsivõimeliseks ning samal ajal tagada heade töökohtade säilimine ja loomine, nagu on rõhutatud Antwerpeni deklaratsioonis.

- ❖ **Puhta energia tootjad vajavad suurt ja kindlat nõudlust**, et tagada pikaajaline planeerimine, mis aitab vähendada investorite riske ja projektikuluseid. See kindlus oleks kasulik ka **tarneahelas olevatele tootjatele**, näiteks elektrivõrguprojektide jaoks alajaamade või kaablite tootjatele, et nad saaksid investeerida Euroopa uutesse tootmisvõimsustesse ja pakkuda madalamaid hindu. See võimaldaks näiteks suuremahuliste päikese- või meretuuleenergia projektide arendajatel kindlustada tarneahelad ja vähendada ostukuluseid.
- ❖ **Energia tarbivad tööstusharud ja eelkõige energiamahukad tööstusharud vajavad kindlust energiavarustuse ja -hindade osas**, et kavandada oma tootmist ja teha investeerimisotsuseid, millest sõltub nende ümberkujundamine. Näiteks terasetööstus vajab tootmisprotsesside elektrifitseerimisse investeerimiseks pikaajalist kindlust elektrivarustuse ja -hindade suhtes. Vastutasuks saavad energiamahukad tööstusharud pikaajaliste lepingute sõlmimisega pakkuda energiatootjatele kindlust, et toodetud energia ostetakse ära.
- ❖ **EL ja liikmesriikide valitsused saavad riske vähendada stabiilsete õigusraamistike ja investeeringute hõlbustamise meetmete abil**. Sellise prognoositavuse tagamine projektiarendajate ja tarneahelate jaoks aitab vähendada investeeringutega seotud riske ning ettevõtjate ja kodumajapidamiste kuluseid. Selleks võiks näiteks kehtestada puhta energia projektide **võistupakkumiste pikemaajalise, usaldusväärse ja üksikasjaliku ajakava** ning kasutada **toetavat hankekorraldust**, mis kajastab nullnetotööstuse määruuses esitatud **vastupanuvõime, turvalisuse ja kestlikkuse põhimõtteid**.

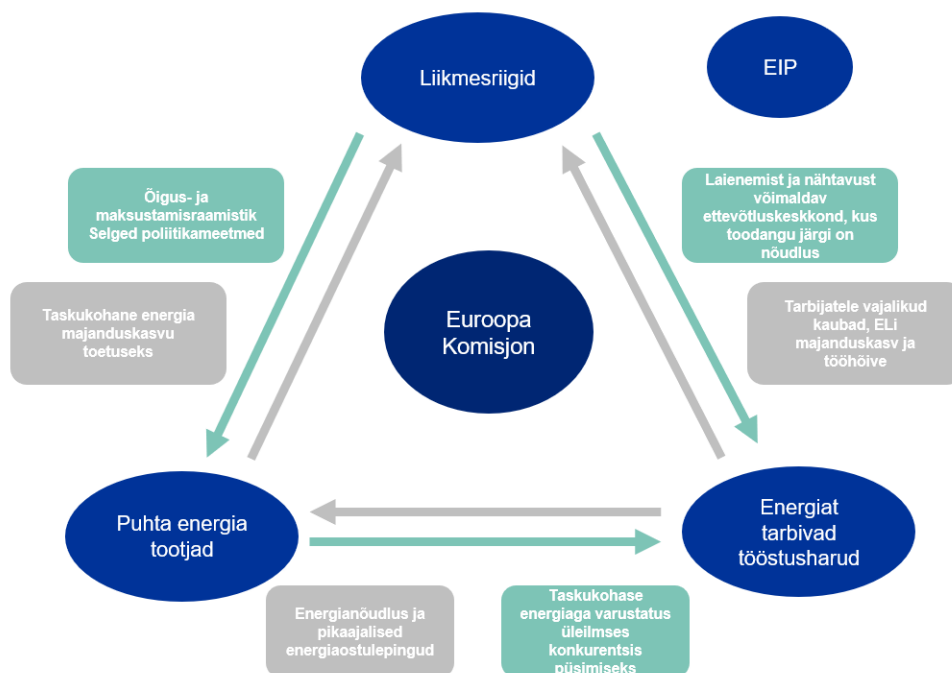
Sellega seoses ilmneb tuuleenergia hartaga⁹³ ja päikeseenergia hartaga⁹⁴ seotud kogemustest, millist lisaväärtust annab ametnike ja ettevõtjate kokkutoomine selleks, et astuda otsustavaid samme konkurentsivõimelise väärtusahela loomiseks puhtale energiale ülemineku peamistes sektorites.

Nendest kogemustest lähtuvalt saab **laiema kolmepoolse lepinguga taskukohase energia tagamiseks need kohustused koondada** ja luua investeerimiskliima, mis toetab kulutõhusat

⁹³ [Euroopa tuuleenergia harta](#).

⁹⁴ [Euroopa päikeseenergia harta](#).

energiatootmist, usaldusväärset energiavarustust ja pikaajalist majanduskasvu kõigi sidusrühmade jaoks.

Joonis 4. Kolmepoolne leping taskukohase energia tagamiseks Euroopa tööstusele

Mis	Kolmepoolne leping taskukohase energia tagamiseks avaliku sektori (sealhulgas finantsasutuste), puhta energia arendajate ja energiat tarbiva tööstuse vahel.
Kuidas	Laiaulatusliku kolmepoolse lepinguga: - tagatakse prognoositavus ja laienemisvõimalused energiatootjatele, kes saavad oma toodangule kindla ostja, ja energiaostjatele, kes saavad kasu taskukohasest ja stabiilsest energiavarustusest; - toetatakse sektori ärimudeleid komisjoni, EIP ja liikmesriikide pakutava toetusega, mis võimaldab ettevõtjatel investeeringute riske vähendada ja tegevust laiendada. See hõlmab valdkondlikke lepinguid teatavate sektorite jaoks (nt vesinik, sünteetilised kütused, akud, meretuuleenergia, päikeseenergia, elektrivõrgud).
Millal	2025. aastal
Mõju	Energiatootjate ja energiat tarbiva tööstuse jaoks suureneb läbipaistvus, nähtavus ja kindlus ning sellega toetatakse investimisotsuseid ning vähendatakse kulusid ja energiahindu.

IV samm: valmisolek võimalikeks energiakriisideks

Hiljutisest energiakriisist, mis oli seni Euroopas ilmnenuist kõige rängem, selgus, kui oluline on siseturu järskude hinnatõusude ohjeldamiseks ELi tasandil koordineerimine. Selleks et suurendada võimalikule tulevasele energiakriisile vastupanu võimet, vajavad liikmesriigid vahendeid, mille abil võtta tõhusaid meetmeid. Samuti tuleb hiljutistest sündmustest õpitu toel tugevdada varustuskindluse raamistikku.

7. meede: varustuskindluse tagamine hindade stabiliseerimiseks

Majandusliku vastupanuvõime, taskukohase energia jätkuva kättesaadavuse ja äärmuslike hinnakõikumiste ärahoidmise seisukohast on stabiilne energiavarustus otsustava tähtsusega. Geopoliitilistest pingetest, küberrünnetest, tahtlikest rünnakutest või äärmuslikest ilmastikunähtustest põhjustatud energiavarustuse häired ohustavad energia taskukohasust. ELi energiasüsteemi vastupanuvõime suurendamiseks ja energiahindade volatiilsuse piiramiseks on vaja uut õigusraamistikku.

Mis	Hinnastabiilsuse toetamine energiajulgeolekuraamistiku kaudu, milles võetakse arvesse energiakriisi ajal õpitud
Kuidas	Komisjon esitab seadusandliku ettepaneku ELi praeguse energiajulgeoleku õigusraamistiku läbivaatamiseks.
Millal	2026. aasta algus
Mõju	Suurem energiavarustuskindlus igal ajal ja parem valmisolek tarnehäirete ajaks võib aidata vähendada hindade volatiilsust ja hinnad alla tuua.

8. meede: valmisolek hinnakriisideks

Elektridirektiivis ja gaasidirektiivis on sätted, mis võimaldavad nõukogul teatavate erakorraliste kriisitingimuste korral kuulutada komisjoni ettepaneku alusel välja hinnakriisi. Sellises olukorras on energiakriisi mõju leevendamisel keskse tähtsusega nõudluse vähendamine teatavatel tundidel. Ka väljaspool kriisiperioode saab juba praegu välja töötada ja käivitada **tippnõudluse vähendamise kavasad, mille puhul tarnija maksab tarbijatele tasu selle eest, et nad teatud kellaaegadel tarbimist vähendavad**. Mitme liikmesriigi kogemustest nähtub, et erandlikel aegadel, kui süsteem on surve all ja hinnad kõrged, on tarbijad valmis nõudlust vabatahtlikult vähendada.

Mis	Hinnatõusu ärahoidmine energiakriiside ajal
Kuidas	Komisjoni suunised liikmesriikidele selliste kavade väljatöötamiseks ja rakendamiseks, mis võimaldavad vähendada tippnõudlust sel teel, et kehtestatakse tasustamisstiimulid tarbijatele. Põhivõrguettevõtjad kehtestavad ja aktiveerivad meetmed, millega vähendatakse energianõudlust tippnõudluse tundidel ja nihutatakse nõudlus hilisemale ajale.
Millal	Jätkuvalt, võetakse kasutusele järskude hinnatõusude ajal või kui süsteem on surve all
Mõju	Madalamad hinnad energia tippnõudluse perioodidel, hinnavolatiilsuse vähendamine ja lõplike energiaarvete kontrolli all hoidmine.

Teiseks on vaja tihedat koostööd põhivõrguettevõtjate ja riiklike reguleerivate asutustega selle nimel, et kui **võrgu kitsaskohad** või ülekoormus hakkavad energiavooge oluliselt takistama, oleks võimalik **piiriüleste ühenduste kaudu kättesaadavat võimsust teatavates olukordades ajutiselt suurendada** (nt selliste juhtumite puhul nagu 2024. aastal Kagu-Euroopas täheldatud piirkondlik hinnakriis) ning seeläbi tagada energia jõudmine kõige enam mõjutatud piirkondadesse. **Hooldusest tingitud katkestusi** energia siseturul **tuleb nõuetekohaselt koordineerida**, et ära hoida selliste katkestuste tarbetut mõju naaberliikmesriikidele.

Mis	Parem piiriülene juurdepääs odavale elektrile
Kuidas	Tehakse koostööd põhivõrguettevõtjate ja riiklike reguleerivate asutustega, et tagada teatavates olukordades piiriüleselt kättesaadava võimsuse ajutine suurendamine ning hooldusest tingitud katkestuste nõuetekohane piiriülene koordineerimine ja

	kavandamine, et ära hoida takistusi elektrivoogude liikumisel.
Millal	Vajadusel, nt teatavate piirkondlike hinnakriiside korral
Mõju	Tagatakse piiriülese elektri kaubanduse maksimeerimine kriisiolukordades, et leevendada kohalikke järske hinnatõuse konkreetsetel turgudel.

Kuna üldiselt eeldatakse, et järgmistel aastatel jääb ELis peamiseks elektri hinna mõjutajaks maagaas, on komisjon valmis toetama liikmesriike end hädaolukordades õigustanud mudelitel põhinevate riigiabi meetmete kavandamisel, et anda neile võimalus tulla toime äärmuslike hinnatõusude ja erandlike hinnatingimustega ning vähendada kõrge gaasihinna mõju elektri hinnale.

5. JÄRELDUSED JA EDASISED SAMMUD

Taskukohase energia tegevuskavas on esitatud kaheksa konkreetset lühiajalist meetet **tõelise energialiidu väljakujundamiseks konkurentsivõime, taskukohasuse, turvalisuse ja kestlikkuse nimel**. Selle ümberkujundava tegevuskava elluviimiseks on vaja kaasata kõik osalejad: i) ELi poolne koordineerimine Euroopa Parlamendi ja nõukogu olulise toetusega, et tagada tõhus ja praktiline õigusraamistik; ii) liikmesriikide kindel koostöö, et rakendada meetmeid kohapeal ja tagada kava võimaluste täielik realiseerimine kodanike jaoks; iii) sidusrühmade – tööstussektori ja ettevõtjate, töötajate, novaatorite ja kodanike – aktiivne kaasamine ning iv) osalemine kõrgeimal poliitilisel tasandil energialiidu rakkerühma kaudu.

Komisjon rakendab tegevuskava, jälgib selle rakendamisel tehtud edusamme ja annab nende kohta aru tulevastes **energialiidu olukorda** käsitlevates aruannetes. Komisjon teavitab korrapäraselt Euroopa Parlamenti ja energeetikanõukogu edusammudest ning arutab nende mõju.

Meie ees seisavad suured lahendamist vajavad probleemid. Kuid meil on ka olulisi tugevaid külgi. Üheskoos oleme ehitanud vastupidavad elektrivõrgud ja maailma kõige lõimituma energiavõrgu. Oleme välja arendanud tugeva tootmisbaasi, kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu, kõrgtehnoloogia ja tugeva õigusraamistiku. Oleme kindlalt edasi liikunud CO₂ heite vähendamise suunas, lahutanud oma majanduskasvu CO₂ heitest ja näidanud eeskuju üleilmses energiasüsteemi ümberkujundamises. **Need tugevad küljed võimaldavad lahendada probleeme, millega Euroopa praegu silmitsi seisab.**

Põhjused, miks me neid probleeme lahendame, on selged. Energeetika on meie majanduse ja ühiskonna alustala. Sellega seotud kulutused moodustavad väikese osa meie SKPst^{95,96}, kuid hoiavad käigus kogu majandust. Energia paneb liikuma meid vedavad rongid, soojendab meie elumaju ja paneb tööle masinad, millega toodetakse meie tarbekaupasid. Energeetika on ka üks ELi alustalasid alates ajast, mil süsi ja teras olid Euroopa ülesehitamise tugisambad – see on toetanud meie majanduse kasvu ja parandanud eurooplaste igapäevaelu.

Energiatootmine ja meie energiaturgude lõimimine on alati olnud **Euroopa ühtsuse** alus. Alates Euroopa Sõe- ja Teraseühendusest kuni energialiidu väljakujundamiseni on energia

⁹⁵ ELi liikmesriikide avaliku sektori kulutused energeetikale moodustavad vaid 1,1 % meie SKPst

(https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_economic_affairs).

⁹⁶ Aastatel 2000–2021 moodustas fossiilkütuste koguimport keskmiselt ligikaudu 20 % kaupade koguimportist ehk 2,8 % ELi SKPst (Eurostati andmed CN-koodi 27 alla kuuluvate kaupade kohta). [Euroopa 2040. aasta kliimaeesmärgi käsitlevale komisjoni teatisele lisatud mõjuhindamisaruanne](#) (SWD(2024) 63 final, 3. osa).

olnud meie **majandusliku stabiilsuse alus** ja **ELi lõimumise liikumapanev jõud**. Käesolev **taskukohase energia tegevuskava**, milles juhindutakse **konkurentsivõime kompassist** ja millega toetatakse **puhta tööstuse kokkulepet**, võimaldab meil kasutada ära oma tugevaid külgi ja **energialiidu tõelist väärtust** ning kinnitada veel kord ELi pühendumust kaasavale energiasüsteemi ümberkujundamisele, mille käigus **ei jäeta kõrvale ühtegi üksikisikut ega kogukonda**.

I LISA: MEETMETE JA AJAKAVA ÜLEVAADE

Mis	Millal	Kes
I samm: energiakulude vähendamine		
1. meede: elektriarvete taskukohasemaks muutmine		
Tõhusamad võrgutasud energiasüsteemi kulude vähendamiseks	2025. aasta II kvartal	Euroopa Komisjon, liikmesriigid, riikide reguleerivad asutused
Elektri madalamalt maksustamine ja energiaga mitteseotud kulukomponentide väljajätmine arvetelt	Alates vastuvõtmisest 2025. aasta IV kvartal (soovitused)	Liikmesriigid Euroopa Komisjoni toetusel
Võimaluste loomine selleks, et tarbijad saaksid valida odavama energiatarnija, ning energiaostuvõimetuse vähendamine	2025. aasta III kvartal	Euroopa Komisjon, liikmesriigid, riikide reguleerivad asutused
2. meede: elektrivarustuskulude vähendamine		
Elektri jaemüügiarvetel avalduva kõrgete ja volatiilsete gaasihindade mõju minimeerimine	2025. aasta II kvartal (EIP) ja 2025. aasta IV kvartal (hinnavahelepingute suunised)	Euroopa Komisjon, EIP, liikmesriigid
Loamenetlusaegade lühendamine energiasüsteemi ümberkujundamise kiirendamiseks	Alates vastuvõtmisest ja aastatel 2025–2026	Euroopa Komisjon, liikmesriigid, riiklikud pädevad asutused
Võrkude laiendamise, ajakohastamise ja digitaliseerimise kiirendamine	2026. aasta I kvartal	Euroopa Komisjon, liikmesriigid, põhivõrguettevõtjad
Süsteemi paindlikkuse suurendamine salvestamise ja tarbimiskaja kasutuselevõtu kaudu	Alates vastuvõtmisest 2025. aasta II kvartal (riigiabi	Euroopa Komisjon, liikmesriigid

	raamistik) 2026. aasta I kvartal (uued tarbimiskaja eeskirjad)	
Suunised selle kohta, kuidas edendada paindlikkuse tasustamist jaemüügilepingute alusel	2025. aasta IV kvartal	Euroopa Komisjon, liikmesriigid
3. meede: gaasiturgude hea toimimise tagamine, et energiahinnad oleksid õiglasel		
Ausa konkurentsi tagamine gaasiturgudel	2025. aasta IV kvartal	Euroopa Komisjon, liikmesriigid, ACER, ESMA, riikide reguleerivad asutused
ELi ostujõu kasutamine selleks, et saada paremad tingimused maagaasi impordil	2025. aasta I–II kvartal	Euroopa Komisjon koos rahvusvaheliste partneritega
4. meede: energiatõhusus – energiasäästu saavutamine		
Üleeuroopaline energiatõhususe turg	2025. aasta III–IV kvartal	Euroopa Komisjon, EIP, finantsasutused, energiatõhususega seotud tööstusharud
Tõhusamate, pikema kasutuseaga seadmete ja toodete kättesaadavaks tegemine tarbijatele	Alates vastuvõtmisest	Euroopa Komisjon, liikmesriigid, riiklikud turujärelevalve- ja tolliasutused
II samm: tõelise energialiidu ülesehitamine		
5. meede: energialiidu väljakujundamine		
Energialiidu rakkerühma loomine	2025. aasta	Euroopa Komisjon, liikmesriigid, asjaomased ELi asutused, eksperdid
Investeeringispuudujäägi vähendamine ja erakapitali kaasamine	2025. aasta II kvartal	Euroopa Komisjon, EIP, InvestEU
Paremini lõimitud energiaturu ülesehitamine	2026. aastast 2027. aasta keskpaigani	Euroopa Komisjon, liikmesriigid, Euroopa Parlament ja sidusrühmad
Investeeringiskindluse ja lihtsustatud juhtimiskorra tagamine energialiidu tugevdamiseks		Euroopa Komisjon
Elektrifitseerimise kiirendamine		Euroopa Komisjon, liikmesriigid
Digitaliseerimise ja tehisintellekti kasutamise edendamine energiasektoris		Euroopa Komisjon
CO ₂ heite vähendamine ning kütte- ja jahutussektori lõimimine, mis võimaldab gaasi asendada		Euroopa Komisjon, liikmesriigid

III samm: investeeringute kaasamine ja tulemuste tagamine		
6. meede: kolmepoolne leping taskukohase energia tagamiseks Euroopa tööstusele		
Kolmepoolne leping taskukohase energia tagamiseks	2025. aasta	Euroopa Komisjon, liikmesriigid, EIP, energiatootjad ja tööstus
IV samm: valmisolek võimalikeks energiakriisideks		
7. meede: varustuskindlus hindade stabiliseerimiseks		
Hinnastabiilsuse toetamine sihtotstarbelise energiajulgeolekuraamistiku kaudu	2026. aasta algus	Euroopa Komisjon
8. meede: valmisolek hinnakriisideks		
Hinnatõusu ärahoidmine energiakriiside ajal	Energiakriiside ajal	Euroopa Komisjon, liikmesriigid, põhivõrguettevõtjad
Parem piiriülene juurdepääs taskukohasele elektrile	Energiakriiside ajal	Euroopa Komisjon, riikide reguleerivad asutused, põhivõrguettevõtjad